

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Quæstio IV. De Actibus Præviis ad Fidem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-84303)

qui carent infallibili assistentiā Spiritū S. & etiam tunc, quando proponunt verbum DEI, sincerè, & tanquam missi ab Ecclesia, nihil aliud faciunt, quam quod proponant, & applicent revelationem olim factam. Pariter, neque miracula, aut alia signa credibilitatis (exceptis iis, quae aliunde specialiter probantur esse verbum DEI, ut prophetiae) sunt strictè loquendo verbum DEI: sed sigillum contestativum, & applicans verbum DEI: sicut nempe sigillum appressum mandato regis, non est verbum regis: sed testificatio, & applicatio illius, seu indicium, quod scriptura illa sit verbum regis. Quare, licet in aliquo sensu morali, & latiori, miracula possint, & soleant dici verbum DEI: non tamen sunt verbum DEI in sensu strictè dicto.

QUÆSTIO IV.

De Actibus præviis ad Fidem.

ARTICULUS I.

An ad Actum Fidei de veritate Religionis Catholicae, vel alicujus Mysterii, præcedere possit, vel etiam debeat
Evidētia in attestante.

459. Dico 1. Evidētia in attestante non est incompossibilis cum actu fidei, adeoque potest hunc præcedere. ita Suarez, Valsquez, Valentia, & plures alii, quos citat, & sequitur Gormaz de virt. Theol. n. 518. & 519. Est autem evidētia in attestante judicium evidens de eo, quod DEUS hunc, vel illum articulum locutus, aut testatus sit. Prob. conclusio 1. auctoritate S. Thomæ 2. 2. q. 5. a. 2. in corp. ubi docet, per talem evidētiam visi, e.g. miraculi, qua, ut ait, convinceretur intellectus evidentis, ut cognosceret manifeste, hoc dici à DEO, non tolli rationem fidei. Prob. 2. ratione. Evidētia illa non esset motivum fidei, sed tantum applicatio nobilioris motivi: atqui nobilior applicatio non impedit effectum, nisi specialis ratio pugnet, qualis h̄c non datur: ergo.

Confir. Valde probabile est, B. Virginem evidenter cognovisse, conservatam sibi fuisse virginitatem cum maternitate, ad contestandam revelationem factam de Divinitate Filii sui: item Lazarum habuisse evidētiam de resuscitatione sua à mortuis, in signum contestativum revelationis de Divinitate Christi: iterum Apostolos, præfertim post Christi Domini resurrectionem, & apparitiones, habuisse evidētiam de ejus resurrectione, facta in signum simile revelationis de ejusdem Divinitate: ergo habuerunt evidētiam, excludentem omne dubium de eo, quod verè DEUS locutus sit, ac revelaverit, Christum esse DEUM: & tamen hoc ipsum crediderunt: ergo. Dicere autem, quod nec B. Virgo, nec Apostoli, aut Lazarus, apprehenderint connexionem istorum

signorum cum revelatione, vel revelationis cum Divinitate Christi, est dicere aliquid prorsus incredibile, ut patebit ex n. seq. notando 3.

460. Jam, antequam ad secundam conclusionem accedamus, ut evitentur intermediae quæstiones multæ, etiam de voce, noto sequentia. Primo. Sicut cæcus potest evidenter cognoscere vocem Petri, quem nunquam vidit, ita etiam nos in via possumus evidenter cognoscere vocem DEI, quem nunquam vidimus: imo, sicut potest ab alio ita describi vox Petri, habens peculiarissimum sonum, ut discernatur evidenter ab eo, qui eum nunquam vidit: sic pariter nos ex peculiarissimis signis possumus discernere vocem DEI. Secundo. Per evidētiam h̄c non intelligitur tantum, demonstratio strictè à priori, vel strictè à posteriori, sed etiam demonstratio à concomitanti connexione, qualis sèpe datur etiam in mathematicis, ut agnovit Aristoteles, dum ex distantiâ syderum intulit scintillationem eorum, vel vicissim.

Tertio. Ex evidētia de Divina revelatione, infertur evidētia de ipsa re, saltem apud prudentes, ad minimum quoad an est, licet non quoad quomodo est; hoc est, infertur evidenter, quod res ipsa existat, quamvis non inferatur, quo modo existat, seu non inferatur ipse modus existendi (nisi hic ipse modus sit etiam revelatus) nam evidens est hic discursus: *Quidquid DEUS revelat, est evidenter verum: sed evidenter revelat, e.g. incarnationem: ergo est evidenter vera.* Sic etiam mathematices ignaro est evidens veritas, deducta evidenter ex propositionibus Euclidis, si ipsi est evidenter certum, e.g. ex testimonio omnium mathematicorum, quod illæ propositiones sunt evidenter vera; licet enim non capiat ipsam demonstrationem, ut ajunt, quoad quomodo est, capit tamen eam sufficienter, quoad an est: sic etiam multos effectus evidenter sciens, licet, à qua causa proveniant, nesciamus.

Quarto. Falsum est, quod idem medium, seu idem medius terminus, non possit probare conclusiones faciles, & difficiles; nam potest idem esse connexum utrisque, ut revera est testimonium DEI. Quinto. S. Thomas, quando 2. 2. q. 5. a. 2. in corp. dicit, aliquid prædictum per prophetiam, vel prædictionem DEI evidenter, tamen non fore evidens, loquitur de evidētia rei immediate in se; nam ait: *Licet illud futurum, quod prædicitur, in se evidens non esset;* si enim negaretur prorsus omnis evidētia, non videretur esse verum hoc assertum, ut colligitur ex discursu modo facto. His notatis

461. Dico 2. Judicium evidens de ipsa veritate religionis Catholicae, vel de existentia revelationis Divinae, non est necessarium ad actum fidei, adeoque non debet hunc præcedere: sed sufficit judicium evidens de credibilitate, & credititate. ita omnes Theologi, qui negant, esse immediatè evidens, DEUM revelasse mysteria nostræ fidei, qui sunt plurimi cum D. Thomas, & Eximio (qui *disp. 3. de fide sec. 8. n. 5.* omnino

omnino ait, sententiam nostram esse de fide certam) ac aliis, citatis à Gormaz *de virt. Theolog.* n. 707. & 708. Probatur conclusio 1. Fideles, non tantum rudes, aut minus docti, sed omnes, qui credunt propter revelationem, mediatae ad se perlatam, (qui sunt omnes fideles nunc existentes, & ferme omnes etiam priores) non habuerunt, aut habent, evidentiam ipsius revelationis, sed solum credibilitatis, & credentitatis de ea: & tamen verè credent, & adhuc verè credunt: ergo evidētia, seu judicium evidens de veritate religionis, non est necessarium ad fidem. ant. quoad 1. p. probabitur conclusione 3. quoad 2. p. autem est innegabile; quia eritam isti fideles, fuerunt, vel sunt verè tales, atque elicuerunt, vel eliciunt, actus supernaturales fidei, necessarios ad salutem; alias nullus ex iis venisset, vel veniret in cœlum: quod dici minimè potest: ergo.

462. Prob. concl. 2. Evidētia vera, seu metaphysica, necessitatē intellectum ad assensum, & excludit omne dubium, etiam indeliberatum: sed exclusio dubii, etiam indeliberati, non requiritur ad applicationem testimoniū Divini: ergo. ma. nisi fiat quæstio de nomine, debet admitti. min. constat ab experientia; nam fideles sāpe patiuntur inviti dubia indeliberata circa fidem. Confir. 1. Actus fidei est liber: atqui non esset liber, si necessariō præexigeretur evidētia de testimoniū Divino; nam tunc non posset voluntas esse parata ad credendum, etiam non adesset evidētia: ratione cuius præparationis tamen est liber actus fidei cum evidētia in attestante: ergo. Confirm. 2. Philosophi antiqui absque dubio agnoverunt, DEUM non posse falso dicere: adeōque utique credidissent, si ipsis evidētia fuisset, quod DEUS mysteria nostræ fidei locutus fuisset: quia tamen noluerunt credere, non habita prius evidētia, nec contenti sūrē evidētia credibilitate, & credentia, fuerunt culpabiles: ergo non requiritur ad fidem ea evidētia; alias fuissent isti philosophi legitimè excusati.

463. Dico 3. Fideles ordinariè non habent evidētiam de veritate religionis Catholicae: sed tantum habent evidētiam de credibilitate, & credentia ejusdem. ita Theologi pro superiorē conclusione citati. Loquimur autem de evidētia, non tantum qualicunque latē sumpta, seu aliquo modo morali, compōsibili cum aliqua imprudenti faltem formidine (qualem admittit Suarez *upr. loc. cit. n. 461.*) sed de strictè tali, excludente omne dubium. Prob. 1. Experiētia constat, eam evidētiam non dari, ut patet cuique rusticos examinanti: ergo. Quamvis autem sapientiores habeant maiorem quandam certitudinem de rebus fidei, vel revelatione, quam rudes rusticī, et tamen non transcendit fidem humanam: & ad summum pervenire potest ad aliquem gradum evidētiae moralis. Rursus experimur, frequenter dari dubia indeliberata, quæ non stant cum evidētia; nec enim

possim à dæmone tentari, ut dubitem, an totum sit majus sua parte, vel an præsente sole sit dies &c. Confirmatur argumento negativo. Hæc evidētia nulla ratione probari potest; nam in primis evidētia supernaturalis gratis adstruitur: naturalis intrinsecè connexa cum supernaturalibus mysteriis dari non potest: extrinsecè autem tantum inferens ea mysteria etiam non datur; quia intellectus non necessitatū: ergo.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones contra pri-
mam Conclusionem.

464. **O** B. 1. Actus Divinæ fidei debet necessariō esse ob-

scurus; atqui, si præce-
dat evidētia in attestante, non est amplius
obscurus: ergo. prob. ma. 2. *Petri 1. v. 19.*
comparatur fides *lucerna lucenti in caligino-*
so loco. item S. Augustinus *tract. 40. in*
Joannem ait: *Quid est enim fides, nisi cre-*
dere, quod non vides? & S. Gregorius *homil.*
26. in Evangelia post medium, adducens il-
lud S. Pauli *ad Hebr. 11. v. 1.* *Est autem si-*
des sperandarum substantia rerum, argu-
mentum non apparentium: ait: *Fides illa-*
rum rerum argumentum est, que apparere
non possunt: qua etenim apparent, jam si-
dem non habent, sed agnitionem. & post
pauca addit de S. Thoma Apostolo: *Aliud*
vidit, aliud credit; à mortali quippe ho-
mine Divinitas videri non potuit. Rursus
S. Thomas *q. 14. de veritate, qua est de fide,*
art. 3. ad. 6. ait: *Veritas prima non est ob-*
jectum proprium fidei, nisi sub hac ratione,
prout est non apparentis. ergo. Confir. Li-
cet objectum materiale fidei possit esse clari-
rum, tamen objectum formale debet esse
obscurus: atqui juxta nos etiam hoc est
clarum; quia ipsa revelatio Divina est clara:
ergo. Resp. dist. ma. Actus Divinæ fidei
debet necessariō esse omnimodè ob-
scurus, seu excludere omnem claritatem. neg.
ma. debet excludere tantum aliquam clar-
itatem, nempe visionis beatificæ. conc. ma.
& dist. sic mi. neg. conf.

465. Actus fidei non debet omnem
claritatem excludere; nam in primis clarior
est, quam ignorantia, & cognitio erronea;
illa enim nihil, hæc rem aliter, quam sit, &
consequenter deterius repræsentat: 2. Est
clarior, quam tantum opinio; quia motiva
credibilitatis clarius, & certius mani-
festant, dari revelationem, quam ulla opinio
suum objectum; unde fides nititur motivo
clarius proposito. Ut nihil dicam, quod
fides insuper omne dubium excludat, & alios
actus, etiam claros, certitudine plurimum
excedat. Si autem actus fidei comparetur
cum cognitione metaphysicæ evidenti, ha-
bet se aliquo modo ut excedens, & exces-
sum; nam cognitio illa requirit objectum
formale intuitivè, vel abstractivè vīsum
quoad quid est, vel saltem intuitivè vīlam
con-

connexiōnē ejus cum alio: quod fides non requirit. At verò fides manifestat explicitē, & certitudine maxima, veritates sublimissimās, quas nulla cognitio naturalis attingere potest.

Tandem, si actus fidei comparetur cum visione beatifica, tunc simpliciter ab ista excedit; nam visio hæc intuitivè videt DEUM, ut est in se ipso, & manifestat explicitē omnia, quae per fidem manifestantur, & adhuc plura, attingendo ea, non tantum, quoad an sunt, sed etiam, quoad quid, & quomodo sunt: & quidem ea attingendo absque adminiculō revelationis creatæ, sicut scilicet charitas attingit purè DEUM (unde, licet actus charitatis sit nobilior actu fidei, non tamen est certum, an sit nobilior visione beatifica) hic autem excessus visionis supra fidem est major, quām excessus fidei supra cognitiones etiam probabiles. Ex quo sequitur, quod, omnibus consideratis, fides respectu visionis dicatur simpliciter obscura: & hinc à S. Petro vocatur lucerna, quæ oriente die extinguitur: atque etiam ideo fides tantum durat, usque dum visio veniat, sive, ut ibidem S. Petrus dicit: *Donec dies elucescat, & lucifer oriatur.* Quare à primo ad ultimum, fides tantum excludit claritatem visionis beatificæ, cui opponitur: non verò claritatem tantum evidentiæ in attestante: ex quo patet etiam responsio ad probationem *ex epist. S. Petri* adductam.

466. Quod verò spectat ad S. Augustinum, hic tantum vult, quod non videatur testimonium DEI in se, seu per visionem intuitivam: non verò negat, impossibilem esse cum fide aliquam visionem, etiam tantum abstractivam, e. g. qua DEUS evidenter videatur in creaturis, per quas demonstratur. Idem respondendum est ad S. Gregorium, qui, dum ait, non potuisse ab homine videri ipsam Divinitatem, utique loquitur de visione intuitiva, seu beatifica: adeoque tantum vult, non debere objectum fidei apparere in visione beatifica. Pariter Angelicus etiam solum vult, non debere objectum fidei apparere in visione beatifica. Alii respondent, nec malè, SS. Patres loqui de actibus fidei communiter elici solitè, quos utique non præcedit evidentiæ in attestante.

Cæterū, si isti textus SS. Patrum debent prorsus rigorosè ad literam accipi, tunc planè nimium probarent, nempe, quod neque evidens posset esse objectum materiale fidei; cùm tamen evidens sit ex naturali ratione existentia DEI, saltem quoad an est, quamvis non quoad quomodo est. Evidem aliqui auctores negant, existentiam DEI credi, dicuntque, assensum de ista esse tantum præambulum necessarium ad fidem: sed planè Apostolus dicit *ad Hebr. 11.* v. 6. *Credere enim oportet accedentem ad DEUM; quia est:* hoc est, ejus existentiam, seu quoad an est. Dein est aperiissimè evidens, quod homines moriantur: & tamen hoc credimus; quia S. Paulus dicit *ad Hebr. 9.*

v. 27. *Statutum est hominibus semel mori:* nec assensus iste de morte hominum est præambulum necessarium ad alios actus fidei; unde SS. Patrum dicta jam debent aliquo modo exponi: & nos convenienter ea exponimus, per superiùs datam explicatiōnem. Ad confir. dist. ma. objectum formale debet esse obscurum, obscuritate excludente claritatem visionis beatificæ conc. ma. alia obscuritate. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf.

467. Ob. 2. Juxta nos cognitio præcedens, qua judicamus, dari revelationem DEI, esset actus fidei: hoc est falsum; alias conclusio Theologica esset actus fidei: ergo. Resp. neg. ma. quia revelatione est tantum objectum materiale, non autem formale illius actus: consequenter is actus non esset actus fidei. Nota tamen ulterius, locutionem alicujus posse ab actu tripli citer respici. 1. ut purus effectus suæ causæ, e. g. audio Joannem loquenter, atque ex locutione inferno, eum vivere: & hic actus non est actus fidei, sed scientiæ; nam hoc etiam inferrem, si Joannes mendacissimus esset. 2. ut doctrina: sic aliquando audit discipulus magistrum explicantem, non attendens ad ejus auctoritatem, sed tantum ad pondus rationum, quas afferit, & ab his, & non ab illa, persuadetur: & iterum non est actus fidei, sed conclusionis scientificæ, vel probabilis, pro varietate rationum. 3. ut testimonium, quando scilicet locutioni illi assentior, propter authoritatem dicentis: & hic actus est actus fidei. Jam verò cognitio illa præcedens non isto ultimo, immo nec alio modo, niteretur revelatione, tanquam motivo. ergo non esset actus fidei. An autem in eodem actu possint convenire motivum formale fidei, & scientiæ, ita, ut idem actus nitatur utroque, alia est quæstio, quæ huc non spectat: si id fieri nequit, debet non ratione claritatis, sed ex alio capite repugnare.

468. Ob. 3. Stante evidentiæ in attestante assensus non esset liber: ergo non esset actus fidei: ant. prob. intellectus raptur ab evidentiæ: ergo. Confir. Juxta nos non esset ratio, quare fides non posset dari in Christo, & Beatis: hoc est contra communissimam Theologorum: ergo. Resp. dist. ant. actus fidei non esset liber immediate in se ipso, & intrinsecè. conc. ant. non esset liber in pia affectione voluntatis, & extrinsecè. neg. ant. & conf. Actus fidei, cùm sit actus potentia necessaria, seu intellectus, non potest esse liber in se ipso, sed tantum in præcedente actu, seu imperio voluntatis, quod vocatur pia affectio.

At stante evidentiæ in attestante, voluntas adhuc est libera, non quidem simpliciter ad imperandum, vel impediendum omnem assensum (nam evidentiæ saltem necessitat ad aliquem actum conclusionis Theologicæ) sed est libera, ad imperandum assensum, non propter evidentiæ, sed propter solum testimonium DEI, ita, ut voluntas parata sit credere, et si non haberet evidentiæ, sed tantum evidenter credibilitatem.

tem. verbo: voluntas est libera ad hunc actum: *Volo credere propter hanc revelationem Diuinam, mihi hic, & nunc, evidenter propositam, ita tamen, ut etiam crederem, et si non esset evidenter proposita; posset enim voluntas alium actum elicere, scilicet: Volo credere propter hanc revelationem evidenter propositam: nollem tamen credere, si mihi non esset evidenter proposita: qui esset actus infidelitatis.*

469. Ubi ulterius nota, quod, et si evidenter rapiat statim intellectum ad aliquem assensum, ita, ut prævertatur imperium voluntatis: non tamen rapiat ad plures; quia non debent semper cumulari assensus praestiti veritati, etiam evidenti: quare, et si forte primus assensus non foret actus fidei liber; eoquod intellectus jam prævenisset voluntatem: tamen possint actus subsequentes, esse actus fidei liberi; hos enim pro libitu voluntas potest elicere, vel non; & in iis esse parata ad assensum etiam sine evidenti, & ad captivandum intellectum.

Quidam respondent, in casu evidentiæ tamen posse elici actum, qui testimonio Divino nitatur, eique, licet necessariò, assentiantur, adeoque tamen sit actus aliquis fidei: verum non videtur in hoc sensu agitari quæstio; nam evidens est, quod in hoc casu possit talis assensus elici: imo juxta communem debet: sed quæstio est, an possit elici actus fidei liber, & meritorius, qualem elici posse defendimus, & probavimus. In illa etiam prius memorata præparatione animi ad volendum credere, eti non adesset evidentiæ in attestante, stat requisita captivatio intellectus in obsequium fidei; hinc, quia dæmones non ita parati sunt, sed necessariò assentiantur mysteriis, & libenter averterent se à rationibus evidentiibus, si possint, eorum fides laudabilitatem non habet. Ad confir. neg. ma. nam fides est assensus præstitus DEO loquenti, non viso: hic autem stare non potest cum visione, quam habent Christus, & Beati.

470. Ob. 4. Scientia, & fides, non possunt esse simul de eodem objecto, in eodem intellectu: ergo neque fides de revelatione, & scientia, seu evidentiæ de eadem. Resp. dist. ant. non possunt, esse simul scientia, & fides humana. om. ant. scientia, & fides Divina. neg. ant. & conf. Certe est nobis evidens ab experientia, quod homines moriantur: & tamen idem simul credimus ob Sacram Scripturam. Si fides humana non possit stare cum scientia, ratio esse debet, quod fides humana videatur superari à motivis scientificis, consequenter non esse necessaria, aut utilis in præfentia illorum: quæ tamen ratio, an sit efficax, viderint alii; valde multi enim, & quidem, ut videtur, communiū, id negant.

At verò fides Divina neutiquam superatur à scientia; nam illa habet maiorem certitudinem, & simul supernaturalitatem; licet scientia habeat maiorem claritatem: & consequenter non sit omnino inutilis. Ulterius, cum apprehensio evidens ad assen-

sum necessitat, fides Divina stante ea apprehensione, actum scientificum excludere non potest. Nec dicas, scientiam, & opinionem simul stare non posse; responderetur enim, si opinio dicat tantum formidinem radicalem, stare posse: si autem dicat formalem, non posse; quia haec cum scientia incompensibilis est: at sic paritas non est, inter hunc, & illum casum, ut consideranti facile patet. Dico autem, haec tantum simul stare posse in eodem intellectu: an autem etiam stare simul possint in eodem actu, sive ita, ut idem indivisibilis actus eliciatur, tum ex motivo scientiæ, tum ex motivo fidei, est alia quæstio, quæ hoc non facit.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones contra reliquas conclusiones.

471. Ob. 1. contra 2. conclusio-
nem. Si non est evidens
veritas nostræ religionis,
tunc tantum datur notitia probabilis re-
velationis: sed cum hac non potest elici actus
fidei, ut clare colligitur ex damnatione pro-
positionis 21. ab Innocentio XI. proscripta,
quæ sic habet: *Assensus fidei supernatura-
lis, & utilis ad salutem, stat cum notitia
solum probabilis revelationis, imo cum for-
midine, qua quis formidet, ne non sit locu-
tus DEUS: ergo debet veritas nostræ reli-
gionis esse evidens.* Resp. neg. ma. datur
enim notitia moraliter certa, non relinquens
dubium prudens in oppositum: quod non
excludit sola probabilitas; motiva enim cre-
dibilitatis, eti non reddant fidem nostram
immediatè in se evidenter, tamen eam red-
dunt moraliter certam: & esset valde imprudens,
qui, iis perceptis, de veritate no-
stræ religionis dubitaret; unde est falsum,
quod DEUS nos obliget ad religionem tan-
tum probabilem, aut dubiam; obligat enim
ad moraliter certam, quanquam non omni-
no evidenter, quæ excludat, omne etiam
imprudens dubium.

472. Ob. 2. Ecclesia vera, seu verare-
ligio debet posse ab omnibus inveniri: at-
qui non potest inveniri, nisi sit evidens: ergo.
Confirm. Si non est evidens nostra reli-
gio, non est indubitabile, DEUM eam es-
se locutum: sed debet cuique fidei hoc es-
se indubitabile: ergo. Resp. neg. mi. Mo-
dò religio sit evidenter credibilis, & credenda,
omnes eam invenire possunt; quia aliunde sciunt, se debere prudenter agere, &
consequenter credere, quod evidenter est
credibile. Ad confirm. dist. mi. debet id
esse indubitabile per ipsum actum fidei, seu
ita, ut actus fidei excludat omne dubium.
conc. mi. debet esse indubitabile antecedenter
ad actum fidei, ita, ut motiva prævia ex-
cludant omne dubium. subdist. debet esse in-
dubitabile prudenter, conc. mi. etiam indu-
bitabile imprudenter. neg. mi. & conseq.

473. Ob. 3. Si non esset necessaria ea
evid-

evidentia, ideo non esset necessaria; quia non staret cum ea captivitas intellectus, requisita ad fidem: sed hæc stat cum illa: ergo prob. mi. ea captivitas stat cum evidencia de credibilitate: ergo etiam stat cum evidencia de veritate. Confirm. 1. Stante evidencia credibilitatis non possumus, nisi imprudenter dissentiri: sed hæc captivitas intellectus non est valde laudabilis: ergo etiam nos debemus aliam assignare: hanc autem assignare quoque poterunt adversarii: ergo. Confirm. 2. Potest stare cum evidencia dubium, vel etiam negotio objecti: ergo potest stare sufficiens captivitas intellectus. ant. prob. ex illo *Psalm. 13. v. 1. Dixit inspiens in corde suo: non est DEUS*: cùm tamen evidens sit, dari DEUM.

Resp. dist. ma, ideo non esset necessaria ea evidencia; quia cum illa non staret captivitas intellectus, si illa evidencia necessariò requireretur ante actum fidei, conc. ma. quia non staret captivitas intellectus cum ea evidencia, si hæc tantum daretur, non autem necessariò exigetur. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conf. Etiam juxta nos stat cum evidencia in attestante captivitas intellectus necessaria, si ea non petatur ut necessaria; quia tunc potest stare illa præparatio animi, de qua *n. 462. & 468.* At si evidencia petatur ut necessaria, non stat captivitas requisita ex ratione opposita.

Ad prob. conc. ant. neg. conf. Non stat cum evidencia credibilitatis, nec necessaria est captivitas intellectus, ad formandum judicium præsum de credibilitate; quia evidencia necessitat ad assensum credibilitatis: & esset ridicula captivatio in ordine ad veritatem illam, cuius evidencia necessariò prærequiritur; alia cur non dicimur captivare intellectum in assensu primorum principiorum? At verò necessaria est captivitas intellectus, in ordine ad actum fidei; cuius motivum intrinsecum, & immidatum, juxta nos non est evidens, licet sit evidens motivum obligationis; sèpissimè enim est evidens obligatio, & tamen liberimi sumus ad illam implendam, seu ad captivandam voluntatem, aut intellectum, in obsequium illius præcepti: & sic res etiam se habet in præcepto fidei. Unde in casu evidentiæ credibilitatis stat adhuc captivitas intellectus, in ordine ad actum fidei, quamvis non stet, nec necessaria sit, in ordine ad actum præsum, seu assensum credibilitatis.

471. Ad 1. confir. neg. mi. Utique laudabile est, & sèpè etiam aliquid generosum, & magnum, servare præcepta Divina, quæ tamen non possumus, nisi imprudenter transgredi. Eodem modo autem se habet præceptum captivandi intellectum in obsequium fidei. Item, sicut non potest quis coram tyranno, nisi imprudenter, negare fidem, & tamen est valde laudabile, eam non negare, sed magnanimitè confiteri: ita, et si quis, posita evidentiæ de credibilitate mysterii, non possit, nisi imprudenter, intellectum non captivare, tamen est valde lau-

dabile, eum captivare, & credere, e. g. mysterium, apprens intellecetu valde difficile.

Ad 2. confir. neg. ant. hæc enim est juxta communem vis evidentiæ, ut necessitat intellectum, saltem ad aliquem assensum, absque omni formidine, vel dubio, dum præsens in intellectu datur apprehensio evidens, id quod semper deberet esse juxta adversarios, in ordine ad actum fidei; alia enim revelatio non esset sufficiens applicata. Quod autem forè quis possit iterum obliuisci motivorum evidentiæ, & stante ea obliuione dein dubitare, vel etiam negare objectum, de quo olim habuit demonstrationem, non refert: nec opus est examinare. Quod ad textum psalmistæ attinet, certum est, neminem posse inculpabiliter negare DEUM: nec id posse, stante ejus evidentiæ notitia.

An autem aliquis culpabiliter possit obliuisci evidentiæ de existentia DEI, & aliquid eam negare, est alia quæstio, speccans ad tractatum de actibus humanis, ubi de hac re pluribus actum; unde non male de hoc textu Gormaz ait, quod solùm indicet, impium, seu insipientem, tantum conari, sibi persuadere, quod non sit DEUS, quanquam non possit: si autem deberet textus explicari, quod impius verè cogitet, non esse DEUM (quod tamen difficulter probabitur) deberet dici, eum iterum fuisse oblitum evidentiæ, dum præsertim studiosè avertit animum, ab argumentis DEUM demonstrantibus, & convertit ad argumenta, ejus prævidentiam, & existentiam impugnantia.

475. Ob. 4. Si non esset evidens, quod DEUS non posset fallere, nec falli, non possemus credere: ergo neque possumus credere, si non sit evidens, quod sit locutus DEUS; est enim paratio. Confirm. Si non esset evidens, DEUM existere, rursus non possemus credere: ergo neque possumus credere, si non sit evidens, eum loqui. Resp. neg. ant. Licet id non foret evidens, modo esset evidenter credibile, & credendum, jam possemus credere: & certè difficulter probari potest, quemvis rusticum habere evidentiæ de eo, quod DEUS non possit mentiri; cùm olim etiam Theologi aliqui dixerint, DEUM posse de absoluta potentia mentiri.

Ad confirm. dist. ant. si non esset evidens DEUM existere, nec id aliunde esset evidenter credibile, non possemus credere, conc. ant. si, id esset aliunde evidenter credibile, neg. ant. & conf. Videri quidem potest, quod non facilè accidat, ut evidenter ab evidenti notitia DEI, quæ ex argumentis moralibus obvia est, tamen reddatur sufficienter credibile, DEUM esse locutum; cùm evidens notitia de existentia DEI videatur semper præcedere: attamen etiam non ita facile est probare, quemlibet rusticum, vel hebetem hominem, habere, non tantum moralem certitudinem, sed evidentiæ revera strictè talem de existentia DEI.

Quidquid autem dicatur, non est contra nos. Si dicatur, non ab omnibus haberi evidentiæ strictè dictam de existentia DEI dice.

dicemus, in aliis sufficere, si per fidem credant existentiam illam, & antecedenter ad fidem habeant evidenter credibilitatem, & credititatem de ipsa existentia DEI. Si autem dicatur, prærequiri semper evidentiā de existentia DEI, dicemus, siue hac non posse sufficienter applicari testimonium DEI; hæc enim ratio tunc dari debet, ad probandam illius evidentiæ necessitatem. Nec dicas, juxta hanc sententiam actum fidei de existentia DEI fore specie diversum ab actibus aliis fidei; cum prærequirat evidentiā de ipsa: Resp. enim, hunc actum tantum extrinsecè presupponere eam evidentiā, intrinsecè autem eam non attingere: & idem facere omnes alias actus fidei, qui omnes presupponunt parem notitiam de existentia DEI, ut consideranti patet: consequenter nullam differentiam specificam dari.

476. Ob. 5. contra 3. conclusionem. Scriptura, & SS. Patres, vocant Ecclesiam montem, implentem totam terram: civitatem supra montem positam, ut ab omnibus videatur &c. ergo judicant, esse evidenter ejus veritatem. Confir. Idem SS. Patres videbantur sibi demonstrasse Ecclesiam: ergo debet dici demonstrata. Resp. neg. conseq. Modò sit evidenter credibilis, facile videtur ab omnibus illa Ecclesia, quam debemus ingredi. Ad confir. dist. ant. SS. Patres videbantur sibi demonstrasse Ecclesiam evidenter credibilem, & credendam. conc. ant. evidenter veram. subdist. evidentiā consequentis. neg. ant. evidentiā consequentia. conc. ant. & neg. conf. In primis SS. Patres sepe dicunt, homines peccaturos, nisi sequantur hanc Ecclesiam: ergo tantum volunt, eam esse evidenter credendam; alias enim debent homines, eam necessariò sequi, seu necessariò credere; quia necessitaretur intellectus ad assensum evidenter.

Secundò sèpe SS. Patres arguebant contra illos, qui absolute admittebant miracula, vel Scripturas, aut alia, quæ tamen ipsa non sunt evidenter vera: sed antecedenter ad fidem sunt tantum evidenter credibilia: iis autem suppositis SS. Patres evidenter deducebant veritatem religionis nostræ, sed evidentiā tantum consequentia, non consequentis. Unde, quando SS. Patres dicunt, Ecclesiam etiam clausis oculis posse inveniri: esse rem claram, & aper tam, quænam fides sit sequenda: non esse dubitandum, quænam sit amplectenda: tantum insanos, & stultos contradicere: Ecclesiam esse plenam fulgore: quando etiam Ecclesiam applicant illud *Sap. 6. 7. 13.* *Clara est, & quænunquam marcescit sapientia, & facile videtur ab his, qui diligunt eam; & invenitur ab his, qui querunt illam:* omnia explicari debent de evidentiā credibilitatis, & credititatis; nam etiam clausis oculis potest Ecclesia inveniri, si volumus prudenter agere: clarum, & indubium est, nos debere sequi Ecclesiam, quam prudenter sequi possumus: & stultorum est, agere impruden-

ter: facile etiam invenitur Ecclesia a prædenter quærentibus: ejusque signorum fulgor omnem orbem illuстрat.

477. Ob. 6. Hominibus valde piis est evidens veritas religionis: ergo etiam aliis esset evidens, si diligenter, & piè moria perpenderent. Confir. Potest esse, quod etiam aliis sit evidens, sed ipsi evidentiā non advertant: ergo nulla est ratio adducta n. 463. Resp. dist. ant. Hominibus valde piis est evidens veritas religionis, si habeant applicationem extraordinariam testimonii Divini. conc. ant. si tantum habeant applicationem ordinariam. neg. ant. & conf. Hoc tamen addo, quod, sicut aliquando passione, e. g. metu, potest excludi omne dubium, etiam imprudens; quia non sinitur homo attendere ad motiva contraria: ita etiam idem dubium ex eadem ratione possit excludi vehementi propensione in DEUM: consequenter potest contingere, ut etiam antecedenter ad fidem (nam per actum fidei certum est, debere excludi omne dubium, etiam imprudens deliberatum) excludatur, in hominè præsertim valde pio, omne prorsus dubium, etiam imprudens: verum hoc non provenit, ex evidentiā, & exigentia, aut merito motivi, sed ex affectu voluntatis, qui non venit ad rem.

Ad confir. neg. ant. Evidentiā vera non potest latere, nec stare cum obscuritate: certè, cum viri sanctissimi, & doctissimi fateantur, se evidentiā in se non agnoscere, non est credibile, quod ea detur. Econtra potest quis facilius decipi, & putare, rem esse evidenter, dum talis non est: & hoc contingit adversariis, putantibus, se evidentiā habere, dum non habent: qui insuper, dum exigunt hanc evidentiā, tantum necessariam, debent necessariò revocare prædictè, quod docent speculativè; alias non haberent debitam animi præparationem, de qua n. 463. & 468. consequenter neque possent elicere actum fidei.

478. Ob. 7. Evidens est, nos vel nullo modo decipi circa religionem, vel a DEO decipi, juxta famosum illud dictum Richardi à S. Víctoro *l. 1. de Trinit. c. 2. Domine, s. v. r. o. r. e. s. t. à te ipso decepti sumus:* sed evidens est, nos non decipi a DEO: ergo. Confir. Judæi habuerunt evidentiā de veritate sibi religionis ob facta vera miracula: ergo etiam eandem habent Christiani, qui habent miracula paria. Resp. neg. ma, id enim non est evidens, sed tantum est evidenter credibile, antecedenter ad actum fidei; quia scilicet nulla est ratio prudenter dubitandi de veritate miraculorum &c. postea autem per ipsum actum fidei est cuique fidei, non quidem evidens, sed tamen certum, se nullo modo decipi. Ad confir. nego, quod omnes Judæi habuerint evidentiā; nam multi fuere increduli, ex iis præsertim, qui miracula ipsi non viderunt, sed tantum audierunt: sicut multi etiam viderunt miracula Christi, & non crediderunt. Ceterum, et si aliqui habuissent evidentiā in attestante, nobis id non adversaretur; quia tan-

tantum negamus, evidentiam haberi universaliter.

479. Ob. 8. Evidens est, eam religionem esse veram, quae pro se habet veras prophetias: talis est nostra: ergo. Confir. Evidens est rursus, eam religionem esse veram, quae propagata est per vera miracula: talis iterum est nostra: ergo. Resp. dist. ma. si sit evidens, illas prophetias esse impletas, & quidem auctore DEO. conc. ma. si hoc non sit evidens, sed solum evidenter credibile. neg. ma. & dist. sic mi. neg. cons. Cū multi Judæi negent, eas esse rite impletas, imo (licet imprudenter) trahant in alios sensus, non est evidens, eas esse impletas, præfertim auctore DEO. Ad confir. dist. ma. si sit evidens, ea esse miracula vera, & pro nostra religione facta. conc. ma. si hoc non sit evidens. neg. ma. & dist. sic mi. neg. cons. Judæi dicebant, esse opera dæmonum, vel tantum fictitia &c. hæretici etiam dicunt, Catholicos miracula tantum fingere: in quo quidem imprudenter, non tamen evidenter falsum loquuntur.

480. Dices 1. Evidens est, quod DEUS non possit permettere, ut dæmon toti orbi illudat falsis miraculis: ergo evidens est, nostra miracula facta esse auctore DEO. Resp. in primis neg. suppositum; non enim toti orbi illuderetur; quia plurimi, hoc est, omnes non Christiani, nondum credunt, nostra miracula esse vera: si autem per totum orbem intelligis orbem Catholicum, neg. ant. quia non est evidens, quod DEUS non habeat justum titulum permittendi, ut dæmon decipiat homines suis præstigiis, ita, ut putent, miracula vera esse facta pro sua religione, quæ tamen, vel non sint vera miracula, vel non sint facta pro ipsorum religione: quanquam prudenter suspicari nemo possit, quod DEUS id de facto permittat; quia hæc ipsa miracula, quæ tam constanter referuntur, per omnia tempora, nemo prudenter potest suspicari, tantum esse ficta; alias de omnibus ferme rebus suspicari poterimus, eas esse fictitias.

481. Dices 2. Ex hoc saltem est evidens, nostram religionem solum esse evidenter credibile: sed est etiam evidens, quod DEUS non possit permettere, ut illa religio, quæ sola est evidenter credibilis, sit falsa: ergo est evidens, nostram esse veram. Resp. iterum neg. mi. quia non est evidens, quod DEUS non habeat justum titulum id permittendi: sicut de facto habet ex peccato originali justum titulum permittendi, ut multi dentur negativè infideles, ut teste Gormaz de virt. Theol. n. 746. docet D. Thomas, & communis Theologorum.

Quod autem peccatum originale non sit titulus permittendi, ut Ecclesia falsa appareat præ omnibus alias evidenter credibilis, & quod neque detur alius titulus hoc permittendi, inferimus ex his ipsis motivis credibilitatis, saltem tanquam evidenter credibile, licet non tanquam evidenter verum; non enim est prudenter credibile, quod, positis tot signis, DEUS tamen velit

R. P. Ant. Mayr. Theol. Tom. I.

permittere talē errorē. Ex hac autem responsione non velis inferre, quod sic etiam non sit amplius evidens, ullam omnino religionem veram dari in mundo; nam, quod detur aliqua vera religio, probatur non tantum ex signis credibilitatis &c. sed etiam ex consensu omnium omnino mortalium, saltem non extremè barbarorum, aut malorum: quo etiam consensu firma stant prima principia: at consensus hominum non est ita universalis circa religionem Catholicam. vide etiam dicta n. 220. & 257.

482. Ob. 9. Argumenta, quæ probant, religionem nostram esse evidenter credendam, etiam probant, eam esse evidenter veram: ergo absolute est evidenter vera. prob. ant. evidens est, DEUM non posse præcipere, ut credatur religio falsa: ergo, si est evidens, quod nostram debeamus credere evidens etiam est, quod ea sit vera. Resp. neg. ant. Longè aliud est, esse evidenter credibile, & credendum: aliud, esse evidenter verum: illud significat tantum, posse, & debere me, eam rem credere: istud significat, actum, quem circa tale objectum elicio, esse necessariò verum: potest autem contingere, ut possim, & debeam (si prudenter agere velim) aliquam rem credere, vel actum aliquem circa eam elicere, qui tamen non sit necessariò verus: sic, si vir gravis aliquid dicat, de quo non est suspicio, eum falli, aut fallere, possum, & debeo, prudenter credere: non tamen id est evidenter verum, ad prob. dist. ant. evidens est, DEUM non posse id præcipere per se. conc. ant. per accidens. neg. ant. & cons. quia non est evidens, an hæc obligatio proveniat ex dictamine conscientia veræ, an tantum erroneæ: quanquam sit evidenter credibile, eam provenire ex dictamine conscientiae rectæ, sive veræ,

483. Ob. 10. Evidens est, aliquam veram religionem esse in mundo: sed etiam evidens est, omnes religiones præter Catholicam esse falsas: ergo evidens est, hanc esse veram. Resp. Aliqui negant. ant. & dicunt, non esse evidens, quod aliqua religio, quoad totum saltem complexum suorum articulorum, sit vera: at hæc responso mihi semper vila est esse difficilis, nec satis congruere cum conceptu, quem habemus de suavi providentia DEI. vide n. 220. &

257. unde neg. mi. non enim est evidens, esse falsum philosophismum, seu, ut alii vocant, Theismum, vel Deismum, qui est illa secta, quæ tantum credit DEUM unum, & alia, quæ lumen naturale purum dictat credenda: nihil autem credit supernaturale. De hac secta non est evidens, sed tantum evidenter credibile, quod sit falsa: & certè saltem naturaliter evidens esse non potest, debere credi aliquid supernaturale; quia cognitio evidens supernaturalium superat vires naturales.

484. Instabis. Evidens est, debere credi aliquid supernaturale: ergo philosophismus est evidenter falsus; quia illa religio est evidenter falsa, quæ negat aliquid evidenter ve-

T

rum.

rum. Resp. dist. ant. evidens est, debere credi aliquid supernaturale, obligatione orta ex conscientia recta, neg. ant. ex conscientia, vel recta, vel erronea. conc. ant. & neg. cons. Rem explico in exemplo. Mala est argumentatio: *Evidens est, debere aliquando aliquem mentiri pro salute proximi servanda: ergo evidens est, religionem Catholicam esse falsam, quæ docet, nunquam licere mentiri*; licet enim antecedens negari non possit; cum facile possit contingere, ut debeat mentiri rusticus, si ex conscientia erronea judicet, sed ad id obligatum pro salute proximi; at quia hæc obligatio tantum oritur per accidens, ex conscientia erronea, tamen verum est, quod simpliciter nunquam aliquis obligetur ad mentiendum, scilicet per se, & ex conscientia recta: sive veritas Catholicæ manet intacta: imd Catholicæ fides, quæ docet, per se simpliciter nunquam licitum esse mentiri, docet simul, per accidens in casu conscientia erronea debere aliquando aliquem mentiri: quia tamen huic obligationi causam dat error, hinc obligatur aliquis ad aliquid materialiter malum.

485. Jam à pari dico, etiam malam esse argumentationem in objectione adducam; nam philosophismus quidem docet, quod simpliciter, & per se, nihil sit credendum supernaturale, aut supra captum: at non docet, quod nemo unquam in ulla circumstantiis, etiam per accidens concurrentibus, debeat credere, aut falem conari ad credendum aliquid, quod est supernaturale, vel supra captum rationis: imd potest omitti, quod juxta doctrinam philosophismi debeat credi, vel poni conatus ad credendum, aliquid supernaturale, in ipsis circumstantiis, in quibus id appetit evidenter credibile, & credendum. At quia non est evidens, an illæ circumstantiæ tendant ad verum, vel falsum: & an illa obligatio sit ex conscientia recta, vel sit tantum ex conscientia erronea (cui scilicet obligationi causam dederit error) etiam non est evidens, an illa fides adhibetur falso, an vero; unde, sicut juxta doctrinam Catholicam simpliciter recte agunt, qui nunquam mentiuntur, quando non habent unquam illam conscientiam erroneam, ita juxta philosophismum simpliciter recte credunt, qui nunquam aliquid supernaturale credunt, quando nunquam ipsis aliquid tali appetit evidenter credibile.

486. Ex quibus ad minimum sequitur, evidens non esse, quod ii, qui nihil unquam audiverunt de motivis credibilitatis nostræ religionis, & conformiter puro philosophismo vivunt (quales nullos dari non est evidens) non habeant veram religionem: est tamen evidenter credibile, quod eam non habeant; quia religio nostra tot signis maximis insignis, debet evidenter præferri alteri, quæ his omnibus est destituta, & probabilius nullibi datur.

Replicabis. Non potest dari obligatio ex conscientia erronea ad aliquid supernatura-

le; cum hoc necessariò sit verum. Resp. neg. ill. Etsi aliquid sit verum, si tamen non sit revelatum, non datur obligatio ad id credendum, nisi ex conscientia erronea. Resp. 2. & melius, iterum nego illatum. Licet ex conscientia erronea non possit dari obligatio ad credendum aliquid revera supernaturale, posset tamen dari obligatio ad conatum credendi aliquid apparenter supernaturale, quod revera non esset tale: & hæc sola obligatio videtur debere juxta doctrinam philosophismi admitti, in casu conscientia juxta ipsum erronea. Sic posset etiam rusticus, in religione Catholicæ educatus, si audisset v. g. à suo parocho, Spiritum S. assumptum naturam columbæ, sicut Verbum assumptum naturam humanam, ex conscientia erronea obligari, ad conatum credendi eam S. Spiritus incarnationem, licet actum fidei revera elicere non posset. At juxta philosophismum nunquam datur ex conscientia recta obligatio ad conatum credendi aliquid supernaturale.

ARTICULUS IV.

Quale Judicium Credibilitatis actum fidei præcedere debet.

487. **C**ommunissimè Theologi an-

te omnem actum fidei requirunt præcedens aliquid dictamen intellectus, seu, ut vocant, judicium credibilitatis, quo homo, hæc & nunc, agnoscat, se posse, & sèpe etiam, se debeat credere ob testimonium DEI; quo supposito voluntas progrediatur ad eliciendam piam affectionem, qua sibi imperet actum fidei. An verò hoc judicium debeat esse formale, seu actus verè compositus, & affirmativus, vel negativus: an verò sufficiat judicium tantum virtuale, seu æquivalenter tale, sive apprehensio simplex, non qualisunque, sed iuavis, & quidem talis, quæ de se fundare posset judicium moraliter certum, de credibilitate religionis, si voluntas tale judicium velit imperare, non ita auctores convenient.

488. Evidem hæc controversia generolor est, & instituitur etiam de aliis actibus voluntatis, supponentibus præsumptum actum intellectus, voluntatem illustrantis: & auctores, qui ad alios actus voluntatis requirunt judicium formale, idem etiam requirunt ad piam affectionem: qui verò id necessarium negant ad alios actus voluntatis, etiam negant, necessarium esse ad piam affectionem. Suarez in 1. 2. tract. 2. de voluntario, & involuntario disp. 6. sec. 5. n. 4. ait, excepto Scoto, reliquos Theologos (quibus ipse assentitur) requirere formale judicium, idemque etiam requirere S. Thomam 1. 2. q. 10. art. 3. in corp. ubi revera Angelicus actum illum nominat judicium rationis, & semper utitur verbo *judicare*.

At verò Rasslerus in norma recti disp. 2. q. 4. art. 1. n. 66. citat præter Scotum etiam

etiam alios, negantes necessitatem judicij formaliter talis, quibus etiam ipse n. 69. accedit, & fusè hac de re agit. Nimis prolixum foret, omnes incidentes has quæstiones pro dignitate resolvere: videantur ipsi auctores citati, & præfertim Rasslerus, qui n. 69. cum Suarez in eo convenit, quod saltem ordinariè judicium credibilitatis, formaliter tale, elicatur; quia vix unquam contingit, ut habens apprehensionem simpli- cem, dicto modo suavissim, non eo ipso im- peret sibi judicium verè compositum, atque formale; cùm naturā simus ita compa- rati, ut, quando objectum moraliter cer- tum nobis appareat, nec periculum erroris apprehenditur, eidem semper, aut saltem plerumque assentiamur. Nos modò abstra- himus ab eo, an judicium formaliter, an virtualiter tale sit, & de ejus, qualemque sit, necessaria certitudine quarimus.

489. Dico 1. Non sufficit judicium credibilitatis tantum probabile, ita defa- cto Theologi omnes post Innocentium XI. qui damnavit hanc propositionem 21. *Affensi- fidei supernaturalis, & utilis ad salu- tem, stat cum notitia solum probabili re- ve- lationis, in modo cum formidine, qua quis for- midet, ne non sit locutus DEUS.* ergo debet dari major notitia, sive judicium plus quam probabile de eo, quod detur revela- tio, aut locutio DEI. Confir. In senten- tia opposita posset homo justus credere certi- tudinem fidei, seu elicere actum fidei de eo, quod sit in gratia, absque speciali revela- tione: hoc est contra Tridentinum *sess. 6. c. 9.* prob. ma. multis probabilius esse potest, quod non peccaverint mortaliter, vel quod elicuerint actum charitatis, qualis ad justi- ficationem sufficit: adeoque, quod conti- neantur in universali revelatione de eo, quod omnis expers peccati mortalisi, vel eliciens talum actum charitatis, sit in gratia: ergo. Et licet, casu quo illa probabilitas non attingeret veritatem, non concurre- rent principia supernaturalia ad actum falsum, tamen concurrerent ad actum fidei, casu quo probabilitas veritatem attingeret: quod cùm in plurimis fiat, plurimi talem actum fidei elicere possent: quod non congruit cum Tridentino.

490. Dico 2. Sufficit certò judicium credibilitatis, quod habetur à doctis, ex ri- te perennis omnibus motivis credibilitatis. ita omnes; nec enim plus aliquid exigi po- test: & hoc dicitur *judicium credibilitatis absolute;* quia motiva credibilitatis abso- lute omnem intellectum non pertinacem convincunt, ut judicet, quod evidens sit, non posse prudenter censeri, quod DEUS permittere possit, omnem illam apparentiam veritatis pro falsa religione, quæ habetur pro Catholica: in modo ut judicet evidens esse, quod neque possit prudenter dubitari, an non DEUS eam apparentiam permittere pos- sit. Rursus motiva ista evincunt, ut nec prudenter dubitare quis possit, non tantum de hoc, an prudenter hanc religionem credere possit (hoc enim omnino est evi-

dens, & excludit etiam dubium imprudens) sed neque de eo, an detur revelatio, quia prudenter dubitari non potest, quod DEUS verè locutus sit ea, quæ tantis signis sunt confirmata. Etsi autem hoc judicium credibilitatis absolute, debet haberi ab Ec- clesia; cum ipsa non possit, nec invincibiliter, induci in errorem, vel falsum; et quod debet esse columna veritatis: atta- men non est necessarium, ut tale judicium habeat quivis homo privatus, ut mox di- cemus.

491. Dico 3. Non est necessarium ad actum fidei judicium credibilitatis absolute, modò explicatum, ita rursus omnes. Prob. conclusio. Rustici homines, paulò iudicio- res in rebus sacris, ista omnia non perpen- dunt, nec ita penetrant, ut ex illis habe- ent tantam apparentiam credibilitatis, ex merito suorum motivorum, eorumque pene- tratione, ut omnino semper positivè ju- dicent, non posse se prudenter dubitare de eo, quod non possit dari tanta apparentia credibilitatis, pro falso, quanta pro vero articulo: in modo hoc in particularibus articu- lis non habent omnes etiam valde alias do- cti: quin etiam, ut rectè ait Rasslerus *de ultima resolutione fidei.* n. 267. multis id ob ingenii tarditatem foret impossibile: & tamen isti homines elicunt veros superna- turales actus fidei: ergo hoc judicium non est necessarium. Hinc rectè Suarez *de fide disp. 4. sec. 5. n. 8.* docet, evidentiam, ut vocatur, credibilitatis, non esse aequalem in omnibus, nec eodem modo postulandam à simplicibus, & à sapientibus: ac addit, simplicibus satis esse, quod videant sapien- tissimos viros, & multitudinem Christianorum, hanc fidem amplecti, ut indubita- tam, & infallibilem: & quod audiant, esse confirmatam multis miraculis, hocque ipsis sit moraliter, & humano modo certum: si- mülque intelligent, doctrinam talem con- sentaneam esse rationi.

492. Et sanè multum est, si omnes simpli- cies rustici hæc omnia ab Eximio allata pe- netrent: certè communiter fundatur eorum judicium credibilitatis in testimonio paro- chi, concionatoris, catechista, parentum, aut forte aliorum non multorum, & vicino- rum (nam multi, saltem donec satis adole- scant, extra suum pagum vix prodeunt) à quibus audiunt, hos, vel illos articulos, esse à DEO revelatos, & firmissime credendos. Si eorum instructores sunt diligentes, insuper addunt, unam Catholicam religionem esse infallibilem, & ab assistentia Spiritus S. directam: ad hoc autem probandum, pro- ponunt subinde unum, aut alterum moti- vum credibilitatis, ex adductis à n. 227. e. g. miracula: quando autem in particu- lari proponunt aliquod mysterium, solum ordinariè dicunt, Ecclesiam ita docere. Hæc autem omnia, cùm præfertim fundentur in auctoritate unius parochi, vel paucorum hominum, sèpè non doctorum, certè non sunt argumenta tam potentia, ut doctum etiam persuadere possent, ad judicium supra- dictum

dictum ferendum: adeoque judicium illud evidens absolute credibilitatis, simplicibus necessarium non est, nisi velis dicere, plurimos nunquam ullum actum fidei elicere.

493. Dico tamen 4. Omnes fideles, etiam rudes, habent judicium aliquod proximum, seu practicum, moraliter evidens, vel moraliter certum, quo judicant, se, huc & nunc posse, imo & debere, religioni Catholicae unicè, & firmissimè, tanquam à DEO revelatae, credere. ita rursus omnes. Dixi moraliter evidens, vel moraliter certum; quavis hæc duo in actibus naturalibus videantur esse eadem, ut ait Gormaz de virt. Theol. n. 663. & soli actus supernaturales, maximè aeterni fidei, possint esse certi, & non evidentes. Prob. conclusio. Si non sufficit dictamen, vel judicium tantum probabile, debet sane esse moraliter evidens, aut certum: sed illud non sufficit: ergo. ma. est clara; quia non datur medium. mi. est probata. n. 489.

Hoc autem dictamen quo modo rudes possint habere, sic explicatur. Audiunt ex una parte hi homines parochum, catechistam, concionatorem, vel parentes, aliosque, inter quos versantur, constanter, ac serio affirmare, ac sepe inculcare, DEUM religionem nostram (vel articulum aliquem fidei in particulari) revelasse, & exigere ab hominibus fidem firmissimam, ac omnis dubii, seu formidinis deliberata exclusivam, ita, ut talis fides omnino sit ad salutem necessaria. Si addatur unum, aut alterum motivum credibilitatis, ex adductis à n. 227. utique melius fit, & utique fieri deberet: sed tamen ista motiva revera existere, iterum tantum habent tales homines ex auctoritate parochi, vel parentum &c.

Ex altera autem parte, talibus hominibus rudibus ordinariè, vel saltē sèpissimè, non solet occurre prudens ratio dubitandi (sic enim probat experientia) ne forte instructores sui fallere velint, aut fallantur: consequenter excludunt omnem formidinem, & judicant absque omni dubio, se recte facere ista credendo, & debere etiam credere: sicut, si parochus, vel parentes, dicant, festum incidere in talem, vel talem diem, si non occurrat ratio ulla prudens dubitandi, planè absque dubio rufi ci judicant, se debere eum diem tanquam festum celebrare, & si id non facerent, se peccatores.

494. Potest ulterius rudit, suo simplici modo, facere discursum, æquivalentem huic discursui: *Rudes debent in dubiis sequi eos, quos prudenter judicant esse sapientes: & prudenter istos sequuntur, quamdiu ipsis non occurrit ratio formidandi, ne illi fallant, aut fallantur: sed ego sum rudit, in rebus fidei, & necessariis ad salutem: & prudenter judico, parochum, vel etiam parentes, esse sapientes, & in his rebus recte instructos, nec habeo ullam rationem dubitandi, quod fors fallant, aut fallantur: ergo debeo, eos sequi, & prudenter eos sequor: sed mihi dicunt, istam religionem esse veram: ergo etiam in hoc punto prudenter eos sequor, & credo, hanc religionem esse veram.*

Quodsi in aliquo casu rudi homini, atqueam fidem prudenter amplexus esset, incideret ratio dubitandi, tunc in primis ait Apostolus 1. Corinth. 10. v. 13. *Fidelis autem DEUS est, qui non patietur, vos tentari supra id, quod potestis: dein Theologi communisimè dicunt: Facienti, quod est in se, DEUS non negat gratiam. Itaque, si talis homo fecerit, quod est in se, DEUS ipsis non deerit, ut dubio suo liberetur. Ut autem faciat, quod est in se, debet in primis servare legem naturalem: DEUM colere, & amare: etiam orare: doctos viros confundere &c. quæ, si fecerit. DEUS ipsis non deerit; hinc*

495. Dico 5. Si rudes non habeant aliunde fundamentum, ad eliciendum judicium credibilitatis sufficiens, tunc DEUS supplet defectum per species, seu illustrationes suas. ita Suarez disp. 4. de fide sec. 5. n. 9. & seq. Gormaz de virt. Theol. n. 488. & 605. Cardenas, Räfslar, & alii ab his citati. Explicandum huc magis, quod jam dictum n. 165. scilicet, non omnem illustrationem Divinam esse locutionem DEI. Ratio est primò; quia ad omnem actum supernaturalem prærequiritur illustratio Divina, adeoque etiam præviè ad piam affectionem: sed ista illustratio non potest esse locutio DEI: ergo non omnis illustratio est locutio DEI.

Prob. mi. Si illustratio prævia ad piam affectionem est locutio DEI, adeoque se habet ut quod (nam omnis locutio prudens se ipsam exhibet tanquam objectum formale, ob quod credatur) tunc judicium, ad quod illa illustratio concurrit, & quo e. g. catechumenus prima vice supernaturaliter judicat, se honestè imperare actum fidei, foret actus fidei Theologicæ; quia niteretur locutione Divina: hoc autem est impossibile; quia non datur actus fidei ante primum actum fidei: ergo. Et quamvis forte posset responderi, non debere piam affectionem præcedere judicium formaliter tale, (quod videretur requiri ad strictè dictam locutionem, quæ debet esse propositio, seu secunda mentis operatio) sed tantum apprehensionem, ut omisimus supra n. 487. & 488. tamen etiam ipsis auctores, qui istud defendunt, dicunt, id rarissimè fieri, ex rationibus ibidem adductis: ergo saltē sèpissimè, vel ordinariè eliceretur actus fidei ante piam affectionem: quod ipsum non potest admitti.

Secundò. Illa sola illustratio Divina est strictè dicta locutio DEI (nam in sensu latiori potest quælibet ita vocari) quæ est manifestatio conceptus Divini, & quidem talis, ut manifestet rem in conceptu Divino, seu significet rem ut substantem conceptui Divino, prout docent Logici, agentes de signis: atqui non omnis illustratio Divina est talis; nam per multas intelligimus res, non ut substantes conceptui Divino, nec in conceptu Divino, sed prorsus præscindimus à conceptu Divino, & res cognoscimus in aliis motivis, e. g. credibilitatem religionis Catholicae in miraculis, in Sacra Scriptura, in auctoritate SS. Patrum: ergo. vide Gormaz de virt. Theol. n. 480.

496. Ter-

496. Tertiò. Illustratio Divina, quæ sit locutio DEI, debet, vel exercitè, vel reflexè, se ipsam proponere ut revelationem: seu intellectum ita illustrare, ut hic non tantum agnoscat illam rem, circa quam datur illustratio, sed etiam, ut agnoscat, eam illustrationem esse locutionem DEI: atque ita, ut ab hac, tanquam à testimonio Divinæ auctoritatis, moveatur ad assensum; quo casu dicitur esse illustratio se habens ut quod, seu ut objectum, & motum: non verò tantum ut quo, seu ut applicatio motivi: at plurimæ illustrations Divinæ non ita se habent ut quod, nec ullo modo se discernibiliter proponunt, tanquam revelationes Divinas: sed tantum propoununt alia motiva, ut diximus, & experientia saltem eatenus probat, quatenus sèpissimè tantum de aliis motivis bene agendi cogitamus: non verò de eo, quod hic, & nunc, illustratio intellectus sit locutio DEI.

Nec dicas, sufficere ad locutionem DEI, si DEUS producat aliquam illustrationem, cum intentione aliquid quomodounque manifestandi; nam, si hoc sufficeret, tunc quotiesunque DEUS moveret alium hominem, ad aliquid nobis dicendum, vel Angelum custodem, ad nos illustrandos, & cum eo concurreret, ad producendam aliquam loquaciam, vel illustrationem, diceretur DEUS strictè loqui, quod non est verum: imò, cum per omnes creaturas DEUS nobis aliquid, saltem suam potentiam, manifestet, per quamlibet cuiusque rei productionem in sensu stricto loqueretur: quod adhuc minus est verum; unde ad hoc, ut DEUS loquatur, requiritur, ut producat illustrationem, cum intentione manifestandi rem, ut substantem suo conceptui, & simul producat illustrationem talem, quæ se ipsam proponat ut locutionem DEI.

497. Habet se ergo illustratio DEI sèpissimè, non ut quod, seu tanquam motum, sed tantum ut quo, seu tanquam applicatio motivi: sicut cognitio finis non se habet ut quod, sed tantum ut quo (non enim ipsa movet: sed duntaxat intentionaliter applicat finem moventem) & sicut apprehensiones evidentes non se habent, ut quod, sed tantum ut quo, respectu judicii evidenter, quod eas sequitur; quia apprehensiones non movent, sed tantum applicant motivum. Et quando illustratio tantum se habet ut quo, tunc dicitur se habere non objective, id est, non tanquam objectum, sed subjective, hoc est, tanquam informans subjectum, seu intellectum, eumque juvans, non ut pars objecti, neque ut supplens virtutem movendi, sed ut aliiquid receptum in potentia, seu ut hanc informans, & juvans: sicut etiam non objective, sed subjective se habent habitus, & inter hos etiam habitus fidei.

Ulterius illustratio, tantum se habens subjective, seu ut quo, est signum tantum formale, non verò instrumentale. *Signum instrumentale* dicitur à Logicis, quod ut cognitum ducit in cognitionem alterius: &

sic e. g. hedera appensa ante fores, ducit in cognitionem vini vendibilis. *Signum formale* dicitur, quod formaliter per se ipsum ducit in cognitionem alterius, seu est ipsa forma denominans cognoscentem: quale est omnis cognitio directa objecti. Et tale signum est illustratio, se habens ut quo, ut jam dictum; quia ista, non ut reflexè, vel exercitè per modum objecti cognita, ducit in cognitionem mysterii, vel rei cujuscunque: sed tantum formaliter representat objectum, & ita representando formaliter ducit in cognitionem objecti: sicut scilicet quævis alia cognitio directa ducit in cognitionem sui objecti.

498. Notandum insuper, valde probabile esse, quod sèpissimè, & fors ordinariè, seu regulariter (ut ait Raislerus de resolutione jaci n. 240.) præcedat ab initio, saltem in accedentibus ad fidem, judicium credibilitatis tantum naturale, quod sit quasi aliqua valde remota, & tantum negativa dispositio, eaque non necessaria (quas dispositions magis declaravimus in tract. de gratia à n. 63. agendo de principio: *Faciens, quod est in se &c.*) solent enim naturales cognitiones sèpe præcedere supernaturales: & hinc etiam videtur aliqua præcedere cognitionem supernaturalem, immediate eliciendam ante piam affectionem: sive videtur eam præcedere actus aliquis fidei humanae, vel similis, nixus e. g. auctoritate tantum humana prædicatorum fidei, vel aliis motivis naturaliter cognitis.

Sic enim habet S. Augustinus tract. 15. in Joannem agens de Samaritanis, quibus mulier primò Christum annunciat: *Sic agitur hodie cum etsi, qui foris sunt, & nondum sunt Christiani. Christus nunciatur per Christianos amicos, tanquam illa muliere, hoc est Ecclesia annunciantem. Ad Christum venunt: credunt per istam famam.* At quia hic actus naturalis non sufficit, ad eliciendum actum supernaturalem piaæ affectio- nis, hinc debet dein primum supervenire illustratio Spiritus S. qua adjutus intellectus producat actum supernaturalem: qui, etsi aliquando non haberet objectum supernaturale motivum intrinsecè tale, haberet tamen sufficienter extrinsecè tale, hoc est, propositum per illustrationem supernam, tanquam credibile fide Divina, eo serèmodo, quo diximus n. 31. virtutes morales habere objectum supernaturale.

499. Jam species suæsæva, seu illustratio suæsæva, aliud non est, quam illustratio supernaturalis Spiritus S. qua suæsæve proponit motivum aliquod, quod ex merito suo, & per se, non generat sufficientem eviden- tiam credibilitatis: vel certè eam non ge- nerat per accidens; eò quod non rite pene- tretur, propter incapacitatem intellectus. Et suæsæve proponere, est proponere tali modo, ut intellectus in tantum moveatur, & roboretur, ut, accidente imperio voluntatis, firmissimè assentiatur. ita quoad sen- tum Gormaz de virt. Theol. n. 469. & aliis.

In exemplo rem declaro. Parochus in-
T 3 struit

struit puerum, docens, mysteria esse revelata a DEO: addit quidem aliqua motiva, sed quae per se non sufficiunt ad evidentiam credibilitatis, vel quae puer non satis penetrat, sed ad summum capit, parochum ea dixisse: vel, si puer etiam percipiat aliquo modo unum, aut alterum motivum, ob quae credibile sit, DEUM revelasse ea mysteria, tamen notitia ea capit, ut evidentiam credibilitatis in ipso efficiant: adeoque totum motivum iudicii credibilitatis in tali puer est auctoritas parochi: vel aliud motivum, vel per se, vel per accidens, non sufficiens ad generandam evidentiam credibilitatis. Hoc casu potest Spiritus S. Iujus pueri intellectum illuminare, certa quadam illustratione, quae quidem nullum aliud motivum proponat, ob quod credibile sit, DEUM locutum fuisse, quam, vel auctoritatem parochi, vel motiva ab eo allata: sed tamen proponat tali modo suavis, ut puer possit, absque ulla formidine firmissime mysterii fidei assentiri, propter auctoritatem DEI loquentis, applicatam per illa motiva, ex se quidem non sufficientia, sed tamen sufficientia, ratione illius peculiaris illustrationis.

Recentiores aliqui negant, tales species suavis, modò explicatas, possibles esse: sed tamen Gormaz de virt. Theolog. n. 468. item Granadus, Valentia, Canus, & alii (quos sequuntur Ripalda, Montoia, Rassler, & recentiores plures) defendant, eas omnino esse possibles. Et quia ad probandum præcedentem nostram conclusionem, quod scilicet DEUS quandoque per tales species supplet defectum aliorum motivorum, ad iudicium credibilitatis alias necessariorum, non opus est probare aliud, quam harum specierum possibiliter (nam eo ipso, quod possibles sint, dabuntur in casu superiori; non enim deficit DEUS in necessariis: & tali puer, vel alteri rudi necessaria est talis illustratio) hinc cum auctoribus supra citatis

500. Dico 6. Possibles sunt species suavis. Prob. conclusio primò. Non potest ostendti ulla eartum repugnantia: ergo sunt possibles. Et sane, cur non possit DEUS ita clare alicui proponere aliquod motivum (præsertim si excludat ab intellectu rationes in oppositum) ut, licet illud motivum ex se non excluderet dubium, tamen intellectus ei assentiatur absque dubio? certe juxta nonnullos, nec improbabiliter, videtur hoc posse habitus acquisitus, ut diximus n. 37. Adde, quod adit finis a DEO prudenter intendibilis, scilicet ipse actus fidei eliciendus: ergo. Confir. 1. Intellectus, tanquam causa necessaria, non tantum assentitur firmiter objecto, quando motivo, ex se tantum probabili, supervenit aliud fortius, sed etiam, quando tolluntur motiva in oppositum: sicut nempe in bilance præponderat lana una, non tantum quando ipsi adiicitur novum pondus, sed etiam quando, relicto in hac solo pondere priori, ex altera lance tollitur pondus, quod

impediebat præponderationem. Confir. 2. Adhæsio intellectus ad objectum sine ullo dubio, non tantum provenit ex merito objecti, sed etiam quandoque provenit ex clariori cognitione (quod manifeste pater ex eo, quod plures adhærent rebus temporalibus præternis; quia illas præ his longè dignioribus clarè cognoscunt) ergo potest illustratio clarior etiam magis movere intellectum.

501. Prob. conclusio 2. Si implicant species suavis, tunc ideo; quia est imperceptibile, quod intellectus moveatur nunc ab eo objecto motivo, a quo antea non movebatur, quin ostendatur in eo nova aliqua ratio motiva: sed hoc non est imperceptibile: ergo. prob. mi. potentia prius incapax ad aliquem actum, circa aliquid objectum eliciendum, potest dupliciter juvari, scilicet, vel auxilio se tenente ex parte potentie, vel auxilio se tenente ex parte objecti: ergo, licet nihil novi appareat ex parte objecti, modò illustratio illa sit auxilium ex parte potentie, eamque magis illufret, ac roboret, jam potest juvari intellectus.

Prob. eadem mi. 2. Licet e.g. scriptura sit eodem modo magna, & illuminata, respectu Petri, & Pauli, si tamen Petrus habeat meliores oculos, seu potentiam visivam acutiem, meliorem etiam scripturæ visionem elicit: imò aliquando visionem elicit, quando nullam potest elicere Paulus. Pariter idem objectum, obscurè cognitum, est homini neutrum, hoc est, nec movet ad affirmandum, nec ad negandum: at non ita est neutrum Angelo, qui illud clarius cognoscit: & minimè neutrum est DEO, qui id cognoscit clarissime. Rursus eadem profusa ratio motiva, quae proposita languide ab imperito causidico, non movet, movet vel maximè, si cum magno affectu, & arte proponatur ab aliquo Cicerone, vel Demosthene; unde ars rhetorica vel maximè excellit in motivis suavis proponendis: ergo.

502. Dico tandem 7. Fideles, nec ruades, nec docti, regulariter habent illustrationem aliquam discernibilem, habentem se ut quod, per quam agnoscant, se habere tantam apparentiam credibilitatis pro articulis veris, quantam DEUS non possit permittere pro articulis falsis. ita communissime omnes ante Perezium, quem pauci, Pallavicinus, Espanza, Maurus, & Illsung, secuti sunt. Non negamus, quod quilibet homo habeat re ipsa talem apparentiam credibilitatis ante actum fidei, qualis dari non potest pro articulo falso; quia utique quilibet habet illustrationem Divinam supernaturalem, qualis dari non potest pro articulo falso: sed negamus, hanc esse discernibilem, ita ut quilibet fidelis debeat, aut soleat, eam illustrationem discernere ab apprehensione naturali, qua ipsi posset falso proponi articulus falsus, tanquam a DEO revelatus. Sententiam adversariorum, mirabilia discernicula adstruentium, & in eorum assignatione discordium, impugnat efficaciter Hauoldus

boldus l. 3. tract. 1. c. 2. controv. 3. n. n.
191. quem vide, si lubet.

503. Probatur nostra assertio 1. Illustrationes illæ ut quod, & discernibiles, nec ratione, nec experientiæ probantur, & sine illis potest haberi sufficiens judicium credibilitatis: ergo non dantur. ant. quod 1. p. probabitur solutione objectionum. Quod 2. p. prob. tum negative; quia nulla potest experientia afferri; tum positive; quia experientia est contraria; nam, si interrogarentur fideles, an antecedenter ad actum fidei reflexè cognoscant in se talen illustrationem ut quod; ita, ut eam distinguant ab omnibus aliis apprehensionibus naturalibus, & per eam advertant, se de hoc articulo habere talement apparentiam credibilitatis, qualem DEUS non possit permettere pro articulo falio, id certè negarent; imo docti hoc communissime negant, qui tamen, cum reflexiones in suos actus crebrius faciant, præ aliis deberent, eas illustrationes experi. Quod 3. p. prob. ant. ex eo, quod quilibet rudis sine talibus discerniculis, possit formare illum discursum, de quo n. 494. & res per species suasivas longè melius expli- cetur.

504. Prob. conclusio. 2. Si necessaria forent talia discernicula, plures, præterum rudes, non possent credere multos articulos fidei, imo vix ullum: hoc dici non potest: ergo. prob. ma. rudes ordinariè non discernunt, inter vera, & falsa, quæ parochus ipsis proponit: & si contingat (prout facile fieri potest) ut parochus aliquam historiam ex Sacra Scriptura male referat, adjectis circumstantiis falsis, rustici non discernunt, inter vera, & falsa, sed utraque eodem modo apparenter affirmant: certè illi non discernunt, se partem narrationis veram posse credere fide Divina, alteram verò falsam tantum fide humana, id quod tamen revera contingit; quia non possunt elicere actum fidei Divinæ circa falsum, licet conentur eum elicere, prout tenentur, quando invincibiliter judicant, talement, vel talement falsitatem, esse credendam; eoquod obliget etiam conscientia erronea: ergo in eo casu neque possent vera credere.

Juxta nos tamen in tali casu possunt tales rudes, vera credere, saltem si ad distinctum actum circa veritatem eliciendum, concurrat DEUS, ut probabiliter videtur, cum piè conantibus, saltem quandoque concurrere. Imo, cum non tantum in similibus, sed etiam in aliis casibus, rudes nequeant discernere, inter verum, & falsum, juxta adversarios ordinariè non possent credere. Si dicas, rudes vi illustrationis supernaturalis posse discerne-re unum ab altero, ut videntur velle aucto-res adversarii, ab Haunoldo l. 3. tr. 1. c. 2. controv. 3. citati) debes admittere, quod si statim possint corrigere parochum, & dice-re, ista esse vera, alia falsa: quod est pror- fusi contra omnem experientiam.

Confir. Ista discernicula, ut ait Gormaz de virt. Theol. n. 169. videntur dare aniam, ut unusquisque pro libitu credat,

quod vult, sub hoc prætextu, quod istud di- scernat tanquam verum, non verò alterum. Illusung tract. 3. disp. unica a. 1. §. 3. n. 11. fa- vere videtur his illustrationibus modò impu- gnatis: non tamen ex toto; quia, licet ad- mittat, illustrationes se tenere ex parte mo- tivi, tamen n. 13. vult eas tantum esse mo- tivum ut quo (cum quo tamen non videtur satis convenire, quod addit, nempe eas es- se locutionem DEI, seu revelationem; haec enim est motivum fidei ut quod) dein n. 28. negat, eas esse discernibiles. Ratio- nes pro sua sententia ab ipso allatas solvenus in objectionibus, contra hanc septimam conclusionem.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones.

505. Ob. 1. contra 1. conclusio- nem. Cum actu fidei vide- tur stare dubium; nam mul- ti pij, dum credunt, videntur sibi dubitare, circa articulos fidei: ergo etiam dubium po- test stare cum iudicio prævio: ergo hoc non debet esse plus quam probabile. Resp. neg. ant. quamvis enim juxta S. Thomam q. 14. de veritate, (que est de fide) a. 1. in corp. possint in credente insurgere motus de- contrario, seu dubia; id tamen tantum potest fieri tunc, quando jam ipse actus fidei iterum transiit in se ipso, & tantum ma- net in suo effectu; tunc enim potest dari aliquod dubium indeliberatum apud pios, deliberatum etiam apud improbos.

At verò non potest dari dubium ullum, dum actu in se ipso existit actus fidei; quia hic formaliter facit intellectum magis appre- titiativè adhærente objecto suo, quam de- monstratio suo; unde fideles, qui in ipso fidei exercitio videntur sibi sentire motus aliquos dubitationis, non habent eos tunc, quando actu eliciunt actum fidei: sed tan- tum, postquam hic jam transiit, licet mora imperceptibilis sit: quod fieri ideo potest; quia appretiatio illa non est claritas, vel evidētia, adeoque non excludit dubium etiam per suum effectum: sicut tamen illud excludit evidētia, vel scientia, per suum effectum, sive per reliquias species claras.

506. Ob. 2. Damnata est ista propo- sitio 4. ta ab Innocentio XI. *Ab infidelitate excusatibus infidelis, non credens ductus opinione minus probabili: ergo, qui habet majorem probabilitatem de veritate reli- gionis Catholicae, debet eam amplecti: ergo sufficit iudicium credibilitatis, adhuc itans intra limites probabilitatis: nec exi- gitur moraliter certum, sed ad summum probabilius.* Resp. neg. cons. Ut propositio vige- sima prima citata n. 480. & ista quarta non op- ponantur, debet hæc sic explicari, ut expli- catur à Gormaz de virt. Theol. n. 591. Qui habet tantum minorem probabilitatem de alia secta, non potest eam amplecti, aut in assumpta acquiescere: verum neque etiam statim

statim potest amplecti religionem Catholicaem, de cuius veritate tantum habet notitiam probabilem: sed debet ulterius adhibere diligentiam, ad inveniendam veram religionem: & DEUS, qui non negat gratiam suam facienti, quod est in se, eum juvabit, ut acquirat notitiam moraliter certam, vel evidenter de veritate religionis unius praeter altera, vel de veritate etiam illius articuli, cuius fides explicita tunc ei necessaria est; si enim non esset necessaria fides explicita illius articuli, posset judicium explicitum suspendere: & sufficeret implicite credere, ut est omnibus notum, atque sepe contingit circa illa objecta, de quibus Catholici doctores controvertunt, an sint de fide, nec ne.

507. Non autem hic venit ad rem illa Theologorum complurium sententia, de licto usu sententia minus probabilis; quia in hoc casu nullo modo probabilitas minor versatur immediate circa licentiam actionis an scilicet licitum sit, hanc, vel illam religionem amplecti; est enim certum, quod debeamus amplecti religionem, quae praeter omnibus aliis creditibilis est, licet interim fors alicui, aliqua alia secta, aliquo modo apparenter minus probabilis sit (revera enim nulla opinio, fidei Catholicae contraria, probabilis esse potest) cum enim religio, & fides, sit fundamentum, ac radix omnis verae virtutis, atque justicia &c. non licet eam incertitudini probabilitatis exponere; error enim esset nimis perniciosus.

Addit ex Cardena in *Crisi Theolog. in propositiones ab Innocentio XI. damnatas differt. 5. in propositionem 4. n. 7. nunquam licere, agere cum probabilitate minori, quando veritas ipsa potest haberi;* ideo enim omnes adstruunt obligationem, congrua diligentia veritatem inquirendi: atqui, si huius obligationi satisfiat in ordine ad inveniendam veram religionem, DEUS facienti, quod est in se, non deerit in hac re ipsi summa necessaria, & veritatem ipsam manifestabit. Unde acquiescens probabilitati, non, prout debet, inquirit veritatem, adeoque laborat ignorantia vincibili, & graviter peccat.

508. Ob. 3. Possum fide Divina credere, Christum esse sub determinata aliqua in individuo hostia, etsi non sit certum, sed tantum probabilius, eam esse consecratam: ergo. Resp. neg. ant. tantum enim fide Divina credimus, Christum adesse in hac individuali hostia conditionate, si scilicet sit legitimè consecrata: interim tamen; quia non habemus rationem sufficientem dubitandi, & probabilius est, eam esse consecratam, prudenter elicimus actum, quo imperamus nobis debitam adorationem, ut diximus n. 430. Neque opus est, ut conditionem semper apponamus, scilicet nos velle adorare hostiam, si consecrata sit; nam hæc conditio, si non habetur sufficiens fundamentum dubitandi, debet supponi: sicut supponitur etiam, legitimus esse superior, aut

Episcopus &c. ille, de quo non habetur sufficiens motivum dubitandi.

509. Ob. 4. contra 3. conclusionem, Juxta nos sufficeret tale judicium de veritate religionis Catholicae, quale quilibet haereticus potest habere de apparenti veritate sua sectæ: sed hoc est falsum: ergo. prob. ma. haereticus etiam audit a suis ministris, parentibus, & vicinis, suam sectam esse certam, & veram &c. agnoscit etiam, se esse rudem, & alios esse magis sapientes &c. ergo. Resp. neg. ma. nam judicium creditibilitatis ultimum, & proximum, debet praecedere illustratio Spiritus S. essentialiter vera, quæ nunquam praecedit judicium haereticorum circa falsas suas sectas.

Dices 1. Saltem judicium naturale, primum ad illustrationem, non necessario erit maius, seu certius in Catholico, quam in haeretico: hoc adhuc videtur absurdum: ergo. Resp. diff. ma. non erit certius certitudine objectiva, vel formalis. neg. ma. certitudine subjectiva. om. ma. & diff. sic mi. neg. cons. Certitudo est triplex, *formalis, objectiva, subjectiva*, ut eam dividet cum aliis Gormaz. de virt. Theol. num. 463. Certitudo formalis est illa, que datur in ipso actu intellectus, qui ex intrinsecis praedicatis est connexus cum objecto, ita, ut iste actus dari non possit, nisi objectum ita se habeat, prout actus affirmat: & haec certitudo datur saltem in actibus supernaturalibus: juxta multos etiam in actibus naturalibus evidentibus. Certitudo objectiva nihil est aliud, quam veritas actus, quando scilicet objectum ita se habet, prout actus affirmat, etsi actus, si e. g. tantum sit probabilis, id non exigat. Certitudo subjectiva, seu, ut alii vocant, certitudo adhesiva, est, quando intellectus per suum actum ita adhaeret objecto affixus, ut excludat omnem dubium.

Hæc ultima certitudo, seu adhesiva, non assert secum veritatem; potest enim aliquis pertinaciter adhaerere falsitati, ut adhaeret haereticus suis erroribus. Jam licet forte Catholicus, antecedenter ad illustrationem Divinam, non firmius per suum actum naturalem adhaerat religioni Catholicae, quam haereticus sua sectæ: licet forte etiam ille actus ex intrinsecis praedicatis non exigat, veram esse religionem Catholicam, adeoque non habeat certitudinem formalem in eo sensu, in quo nunc loquimur (quod praesertim contingit in eo, in quo species sua via debet supplere defectum motivorum) tamen habet certitudinem objectivam, quam haereticus non habet in suo actu: quod disserit men est magnum.

510. Dices 2. Catholicus non discernit hanc certitudinem objectivam. Resp. Nihil refert; ut enim jam diximus, & rursus infra dicimus, non debet quilibet, per judicium creditibilitatis reflexè discernere, se habere tam firma fundamenta, seu tantam veritatis apparentiam, pro sua religione, ut tam magna, aut tam firma fundamenta, non possint permitti a DEO pro secta falsa: sed suffi-

sufficit, si exercitè excludat omne dubium. Dices 3. Ergo etiam hæreticus poterit, si non elicere ob defectum illustratio-nis supernæ, saltem conari, ut eliciat actum fidei de sua fæcta veritate. Resp. Hæreticus id tunc, & tamdiu poterit, quando, & quamdiu bona fide judicaverit, suam fæctam esse veram: & tamdiu etiam erit tantum hæreticus materialis: insuper tunc, cum non possit elicere actum fidei Diuina circa falsum, elicit saltem actum fidei humana. At, si dubitare incipiat, debet diligentiam adhibere, ut diximus. n. 494. quandiu au-tem, possit quis esse hæreticus tantum ma-terialis, quæstio non est hujus loci.

511. Ob. 5. contra 6. conclusionem. Species suaviva, vel esset tantum apprehensio, vel esset judicium: neutrū potest dici: ergo. prob. mi. non primum; quia apprehen-sio non potest inducere, vel persuadere intellectum, nisi proponat novam rationem: non secundum; nam, si esset judicium, tol-leretur libertas, & jam esset judicium, ante-quam id voluntas imperaret: ergo. Resp. conc. ma. neg. mi. quia utramque potest defendi. ad prob. neg. utramque partem ant. Species suaviva, tam apprehensio, quam judicium esse potest: videtur tamen convenientius dici, quod sèp̄ius sit apprehensio; quod enim hæc, et si non proponat novum moti-vum, tamen possit persuadere intellectum, probatum est à n. 500.

Si autem velles, illam speciem esse ali- quando judicium, tamen non tolleretur ul- lo modo libertas actus fidei; quia, et si quis judicet mysterium credibile, potest tamen non credere: sicut potest non implere alia præcepta, quæ clare agnoscit implenda. Quod autem tolleretur libertas ipsius speciei suavivæ, sive illius ipsius judicii, in quo sta-ret species suaviva, nihil referret; cum hac ratione tantum tolleretur libertas aliquis actus prævi, ostendens, voluntatem posse, & debere, imperare actum fidei: quod etiam facit evidens apprehensio, utpote necessariò post se trahens tale judicium. Interim tam-en tale judicium non tolleret libertatem piæ affectionis; cum voluntas etiam clare agnita obligationi possit contravenire; unde neque unquam tolleretur libertas ipsius actus fidei.

512. Ob. 6. Species suaviva, non repræsen-tans novam rationem, relinquaret objectum omnino neutrū, ut fuit priùs: ergo non moveret intellectum. Confirm. Apprehen-sio intellectus, e. g. quod astra sint paria, non potest movere ad assensum; quia non proponit rationem assensus: ergo nec posset movere species suaviva. Resp. neg. ant. ea-dem enim ratio pro diversitate applicatio-nis, seu representationis, potest movere, vel non movere, ut explicatum n. 500. & 501. Ad confirm. dist. ant. Illa apprehen-sio de paritate stellarum non potest movere; quia nullam omnino proponit rationem. conc. ant. quia tantum non proponit ali-quam novam. neg. ant. & cons.

Ubi nulla prorsus ostenditur ratio, non

B. P. Art. Mayr. Theol. Tom. I.

potest illustratio ullam approximare, aut qua- tive proponere, nec potest moveri intellectus. At dummodo aliqua ratio ostendatur, potest intellectus moveri: & pro clariore, vel fortiore repræsentatione, magis movebitur. Quod autem sèp̄ intellectus non moveatur, nisi novis allatis rationibus, inde est, quod non adsint repræsentatio-nes semper tantò clariores, ut æquivalent novo motivo: quiles tamen potest DEUS producere, non verò semper homines; quamvis non dubitem, sèp̄ etiam inter homines eandem rationem, nec formaliter diversam, melius propositam posse movere intellectum, quem priùs non poterat mo-vere, ut videtur probari exemplo Cicero-nis, adducto n. 501.

513. Ob. 7. Juxta nostram sententiam mo-veretur intellectus in casu speciei suavivæ ad actum fidei, evidentia terminorum: sed hoc est contra experientiam, qua scimus, nos non ita moveri ad actum fidei: ergo. Confir. Juxta nos species suaviva removet omne motivum retrahens: ergo intellectus haberet omnia, quæ requiruntur ad assensum propter evidentiam terminorum. Resp. neg. ma. moveri enim evidentia ter-minorum, est moveri ab objecto motivo, quod rite cognitum meretur ex se firmissi-mum assensum: nos autem loquimur de ca-su, quando motivum ex se non meretur talem assensum.

Ad confir. Rasslerus de resolutione fidei n. 274. videtur insinuare, non esse ne-cessit, ut omnis prorsus suspicio de possibi-litate oppositi removeatur: sed non est ne-cessarium, hoc dicere ad solvendam hanc objectionem. Resp. neg. conf. Etiam si spe-cies suaviva removat omnem rationem dubitandi, non propter ea statim necessitat ad assensum; cum assensus possit su-pendi, si non detur ratio evidens, quæ positiæ intellectum rapiat: imò si in hoc casu etiam necessitaretur intellectus ad aliquem assensum, non necessitaretur ex evi-dentia terminorum; quia non isti, seu non objectum motivum raperet ad assensum, sicut rapit evidentia ex merito suo: sed tantum raperet objectum ut conjunctum illi exclusioni contrariorum. Dein evidentia terminorum prævalet semper motivis contrariis, etiam præsentibus, & cognitis, & eâ positiâ non est opus removeri motiva contraria, si quæ sunt: at hoc non fieret in nostro casu.

514. Ob. 8. Persuasio intellectus, & judicium credibilitatis, in rudibus juxta nos potissimum oriretur, ex negatione, vel ex-clusione rationum oppositarum: hoc est ab-surdum: ergo. Confir. Judicium credibili-tatis in hominibus indoctis fundaretur in ignorantia aliquis veritatis, seu in hoc, quod sub æquali veritatis apparentia possit late-re falsum: hoc est adhuc absurdius: ergo. Resp. dist. ma. judicium credibilitatis oriretur ex ea negatione per se. neg. ma. per accidens. om. ma. & dist. sic mi. neg. cons. Ad con-firm. datur eadem distinctio.

Dixi om. ma. nam judicium credibilitatis, etiam in rusticis, non fundatur unicè, vel etiam strictè loquendo potissimum, in illa negatione, sed potius in complexo ex ratione, & specie suavis, seu illustratione Spiritus S. non tantum removentis rationes oppositas, verum etiam speciali modo suavis proponentis rationem illam, quamvis se sola non sufficientem ad cauſandum judicium credibilitatis. Cæterum absurdum non est, in rudibus, & rusticis, aliquando dictam exclusionem motivorum contrariorum requiri; cum ipsi rationes omnes, quibus redditur nostra religio praeterea evidenter credibilis, non capiant: nec omnes apti sint ad solvendas rationes oppositas.

515. At non propterea per se, aut simpliciter, judicium credibilitatis eam ignorantiam exigit; nam licet doctus cognoscatur, sub apparentia credibilitatis, quam rusticus habet, posse latere falsum: tamen ipse simul penetrat gravissima alia argumenta, quibus evidenter movetur, ad afferendam maiorem credibilitatem nostræ religionis. Et hoc judicium, desumptum ex omnibus motivis credibilitatis, est judicium per se: illud autem, quod rustici habent, est tantum per accidens: nec opus est, ut rustici omnia ita penetrant, sed eis sufficit, ut simpliciter credant, ut ait S. Augustinus *l. contra epist. fundament. c. 4.* ubi sic feribit: *In Catholicâ enim Ecclesia, ut omittam sincerissimam sapientiam, ad cuius cognitionem pauci spiritales in hac vita pervenient, ut eam ex minima quidem parte, quia homines sunt, sed tamen sine dubitatione, cognoscant: ceteram quippe turbam, non intelligendi vivacitas, sed credendi simplicitas, tutissimam facit.*

ARTICULUS VI.

Solvuntur reliqua Objectiones.

516. **O**b. 9. contra 7. conclusio-
nem. Illustratio requisita
ad actum fidei debet esse
aliquid inductivum ad credendum: sed es-
se inductivum est idem, ac esse motivum,
seu objectum movens, sive habens ut
quod: ergo. Confir. S. Thomas *quodlibet.*
2. q. 4. art. 6. in corp. ait de infidelibus: *Tenebantur etiam interiori vocationi non resis-
ttere: ergo increduli resistunt, vel contradic-
unt illustrationi interna: sed soli mo-
tivo se habent ut quod resistitur, seu con-
tradicuntur: ergo. Resp. neg. mi. Datur in-
ductivum ut quod, seu motivum, & in-
ductivum ut quo, seu applicatio ejusdem:
sic apprehensiones evidentes inducunt intel-
lectum adjudicandum, non tamen ut quod,
sed tantum ut quo. Ex eo autem, quod S.
Thomas *2. 2. q. 2. art. oad 3.* dicat, interiori
instinctum, & auctoritatem DEI, induce-
re ad credendum, non sequitur, quod velit,
utrumque inducere eodem modo. Ad con-*

firm. neg. mi. Resistimus etiam apprehen-
sionibus se habentibus ut quo: sicut etiam
dicit Tridentinum, nos resistere interiori
gratiæ actuali, licet ista non sit motivum
actus fidei.

517. Dices. Angelicus *quodl. 2. q. 4. a. 6.*
ad 2. ait: *Christus poterat se ostendere esse
legislatorem, non solum faciendo visibilia
miracula, sed etiam per autoritatem Scri-
ptura, & per interiori instinctum:* ergo hic
instinctus potuisset esse loco miraculorum:
sed miracula sunt motivum ut quod: ergo
etiam instinctus. Resp. neg. ultimam con-
Substitutum non debet in omnibus conve-
nire cum eo, cui substituitur: sic etiam o-
mnipotentia, extrinsecè applicata, non de-
bet in omnibus convenire cum habitu fidei,
aut charitatis, in quorum defectu concurrit
ad actus illorum habituum; unde potuisset
Christus per speciem suavis, se habentem
ut quo, applicare Iudeis Scripturam sine mi-
raculis.

518. Ob. 10. Illustratio superna, præ-
requisita ad actum fidei, habet rationem
vera locutionis Divinæ, seu testimonii Di-
vini, trahentis ad assensum, aperientis cor,
& intellectum, docentis, & confirmantis
veritatem locutionis externæ: insuper con-
fert certitudinem, ad actum fidei requiri:
ergo rectè dicitur motivum fidei, ant prob.
ex S. Thomas *lect. 6. in Joannis 14. v. 26.* *Illi
vos docebit omnia: dicente: Nisi Spiritus
adgit cordi audientis, otiosus erit sermo do-
ctoris.* Idem significatur illis verbis. *1. Jo.
annis 2. v. 27.* *Utrumq. ejus docet vos de o-
mnibus: in quæ verba S. Augustinus tr. 3.
in eam epistolam ait: Sonus verborum no-
strorum aures percutit: magister intus est.
--- si non sit intus, qui doceat, inanis fit
strepitus noster --- quos Spiritus S. intus
non docet, indocti redunt.* Quod autem
ab illa illustratione certitudo in actum fidei
refundatur, ipsi nos docemus: ergo.

Resp. neg. ant. ad probation. neg. con-
seq. Licet possit in sensu aliquo latiori illa
illustratio dici locutio DEI; quia per illam,
tanquam signum formale, DEUS formaliter,
non objective, nobis manifestat aliquid:
attamen strictè, prout huc loquimur, non
habet ea illustratio rationem testimonii Di-
vini. Potest tamen dici, quod DEUS per
eam nos doceat, & cor aperiat ut quo: quia
formaliter manifestat objectum, & propo-
nit motiva, seu doctrinam Divinam: item
potest dici, quod DEUS per eam nos tra-
hat; quia non quomodounque, sed suavi-
è proponit objectum, hoc est, repre-
sentando terminos inter se connexos, & illu-
strando intellectum, cùmque movendo, &
inclinando: sicut suo modo nos trahit, ut
ita loquar, natura, per apprehensiones evi-
dentes. Ex eadem ratione potest etiam di-
ci, quod DEUS per illustrationem suam con-
firmet veritatem locutionis externæ: nun-
quam autem ex his potest inferri, omnem
illustrationem internam, quæ ad actum fi-
dei prærequiritur, esse strictè loquendo ver-
bum

bum DEI, ut fusè probatum n. 495. & sequentibus.

519. Dices 1. Illustratio illa auditur ab homine, juxta illud *Psal. 84. v. 9.* *Audi- am, quid loquatur in me Dominus DEUS:* ergo cognoscitur, tanquam objectum interius audibile, seu perceptibile. Resp. neg. ant. nam, licet S. David, vel alii prophetæ, aut etiam alii fideles, quandoque habuerint, vel habeat tales illustrations, quæ fuerint, vel sunt veræ locutiones DEI, se habentes per modum objecti, seu ut quod, easque ut tales cognoverint, vel cognoscant, sive per novam illustrationem ut quo superadditam, sive per concursum extraordinarium DEI: non tamen universaliter omnes fideles habent tales illustrations, nec universaliter eas ita cognoscunt. Quod autem textus isti, vel similes, in aliquo sensu morali, etiam explicitent de aliis illustrationibus, non probat, istas etiam strictè esse locutiones DEI objectivas. Potest etiam illustratio DEI dici auditio, sive cognitio objecti: non verò potest universaliter dici audita, aut per modum objecti cognita; ordinariè enim per eam illustrationem, tanquam auditionem, auditur revelatione, vel locutio externa DEI, quæ est objectum motivum.

520. Dices 2. Illustratio quælibet, cùm sit cognitio, per se ipsam innotescit anima, quam vitaliter afficit: ergo cognoscitur ab anima, si non reflexè, faltem exercitè. Resp. ritorqueo argumentum in apprehensionibus evidenteribus, precedentibus evidens judicium. in forma dist. ant. illustratio quælibet innotescit anima, tanquam motivum actus fidei, aut tanquam locutio DEI. neg. ant. sub alio quoque prædicato realiter identificato. conc. ant. & sub eadem dist. conc. vel neg. cons. Sæpe actus internus exercitè, & experimentaliter, manifestat se ipsum sub uno prædicato, non sub aliis, etiam identificatis, e. g. amor DEI supernaturalis; hunc enim cognoscimus sub ratione communi alicuius amoris DEI, sive naturalis, sive supernaturalis, non verò determinatè sub ratione actus supernaturalis. Multò igitur magis possumus, illustrationem illam exercitè cognoscere, seu experiri, sub ratione alicuius cognitionis, seu applicatio- nis motivorum aliquorum credibilitatis: non verò sub ratione locutionis Divina, quæ sit objectum motivum actus fidei; cùm hæc ratio, seu hoc prædicatum, illi non sit identificatum.

521. Dices 3. Viri perfecti se accusant in confessione, quod non paruerint inspirationibus Divinis: ergo eas agnoscunt ut exhortationes DEI ad bonum; quod idem est, ac eas agnoscere ut locutiones DEI. Resp. dist. cons. agnoscunt eas ut exhortationes DEI ad bonum latiùs dictas, sive ut applications motivorum ad bonum excitantium. conc. conséq. agnoscunt eas ut exhortationes DEI strictè dictas. subdist. agnoscunt ordinariè, & certò ut tales. neg. cons. agnoscunt aliquando, aut conjecturaliter. om.

conseq. Viri perfecti se accusant de negleg-
tu gratiarum Divinarum, ad bonum trahentium, quas negligere, utique potest esse culpabile: eas tamen omnes esse locutiones DEI strictè dictas, gratis dicitur: inò ordinariè gratiæ excitantes, seu illustrations, aut inspirationes Divinæ, non sunt locutiones DEI, sed tantum applicationes locutionis Divinæ, vel aliorum motivorum. Pos-
sunt quidem viri pii aliquando per aliquam conjecturam sibi persuadere, quod aliqua il-
lustratio vehemens sit vera locutio DEI: sed in hoc possunt falli; potest enim illa illustratio non esse locutio, sed tantum applicatio. Si tam-
en in aliquo casu rariore aliquando illus-
tratio sit, & cognoscatur tanquam locutio DEI, non obest id nostræ conclusioni, quæ tantum dicit, illustrations Divinas, ad fidem præbias, non esse ordinariè locutiones DEI, neque tales illustrations, quæ sint locutiones DEI, esse fidelibus necessarias, ad actum fidei eliciendum.

522. Ob. 11. Objectum fidei debet ita proponi, ut, si quis non crederet, faceret injuriam autoritati Divinæ: sed juxta nos id non fieret: ergo. prob. mi. si quis per aliquam illustrationem non ita agnoscat locutionem Divinam, ut simul agnoscat, sub tali apparentia debere adesse locutionem Divinam, nec istam abesse posse, non facit injuriam DEO non credendo: ergo debet quis per illustrationem supernam ita agnoscere locutionem Divinam, consequenter discernere posse, inter illustrationem veram, proponentem articulum fidei, & aliam tantum apparentem, proponentem articulum falsum. prob. ant. si quis, non ita agnoscens locutionem Divinam non credit, non facit DEUM mendacem; quia tantum negat, DEUM es-
se locutum: non verò asserit DEUM falsum dixisse: ergo non facit injuriam DEO.

Resp. neg. mi. ad prob. neg. ant. ad hujus prob. om. ant. neg. cons. Non tan-
tum is facit injuriam auctoritati Divinæ, qui ipsam dicit formaliter mendacem (hanc enim injuriam vix ullus sanæ mentis ei facit) sed etiam is, qui non vult credere, ali-
quid esse dictum à DEO, quando hoc ei ita propositum est, ut prudenter dubitare non possit, esse dictum à DEO. Dux ad prob. mi. neg. ant. nam in primis volens credere non debet evidenter agnoscere, dari locutionem Divinam; cùm ex superiùs fusè dictis sufficiat agnoscere, id esse evidenter credibile. 2. Non debet reflexè agnoscere, sub tali appa-
rentia non posse latere falsum (quomodo enim hoc rudis agnoscet, in casu parochi pro-
ponentis simul unum articulum verum, alte-
rum falsum? de quo n. 504) sed tantum debet, de hoc non dubitare, seu omne dubium ex-
cludere: adeoque nulla necessitas est ullius discerniculi inter illustrations. Verum quidem est, quod, si detur illustratio super-
na de vero articulo, non possit per eandem, vel sub eadem, aut alia similiter supernatu-
rali, apparere articulus falsus: at rudis non potest discernere, an sua illustratio sit super-
naturalis. &c.

523. Ob. 12. Ad hoc, ut intellectus rei assentiatur, tanquam certæ & evidenti, per actum scientificum, debet hæc ita proponi, ut intellectus agnoscat, sub tali apparentia veritatis non posse latere falsum: ergo multò magis id requiritur ad actum fidei, qui certior est quovis actu scientifico. Resp. neg. conf. Certitudo scientiæ veræ requirit evidentiam veram: atqui non potest aliquid esse evidenter verum, & simul falsum: ergo; unde qui reflexè scit, se habere evidentiam veram, scit simul, sub tali apparentia non posse latere falsum. Aliud foret, si evidentiæ tantum esset apparenſ, ut ſepe contingit; tunc enim sub tota ea apparentia, non tantum posset latere falsum, ſed actu lateret. At verò certitudo de existentiæ revelationis, prævia ad actum fidei, vel pia affectionem, non debet esse evidens, ſed ſufficit, ſi ſit tanta, ut excludat prudens dubium, ad quod non requiritur illa reflexa cognitione, de impossibilitate latentis falfi ſub tali apparentia.

524. Ob. ultimò. Si rusticus non debet habere discernibiliter illustrationem DEI, qua reflexè, vel faltem exercitè agnoscat, ſe hic & nunc, non posſe falli, posſet contingere, ut iterum prudenter, vel rationabiliter deponeret, aut repudiaret actum fidei, quem prius elicuit, nolendo amplius credere, quod prius revera creditit: ſed hoc contingere non potest: ergo. mi. habetur ex propositione 20. damnata ab Innocentio XI. quæ ſic habet: *Hinc potest quis prudenter repudiare affenſum, quem habebat ſupernaturalem: ex qua aperte infertur, non posſe prudenter deponi actum fidei, qui utique etiam eſt ſupernaturalis.*

Probatur etiam ma. Proponat parochus (ut ipſi posuimus caſum n. 504.) duos articulos, unum falſum, alterum verum: & rusticus credit fide Divina verum, alterum faltem conetur credere eadem fide: cùmque non posſit, fide Divina credere falſum, credat faltem humanæ: poſtea autem rusticus ille, ab alio longè doctiore, dedoceatur ſuum errorem circa falſum, certè facile posſet contingere, ut idem dubitare inciperet etiam circa articulum verum, qui non melius ei propositus fuit: idque multò magis fieret, ſi alius apparetur Catholicus, quem reputat valde doctum, iſum malitiosè deciperet, & dicaret, parochum ejus indoctum fuſſe, & in utroque errasse. Quod ſi ipſe parochus ex inficiā, vel malitia, revocaret utrumque articulum, (quod utique poſſibile eſt) adhuc citius contingere posſet, ut rusticus articulum etiam verum non amplius vellet credere: ergo debet dici, quod rusticus, non eodem modo applicetur articulus verus, & falſus, ſed diſcernatur per illustrationem ſupernaturalem verum a falſo: aut debet admitti, quod rusticus prudenter poſſit deponere, vel repudiare affenſum ſupernaturalem fidei.

525. Resp. neg. ma. Cardenas in crīſi. in propos. ab Innoc. XI. damn. diſſert. 13. c. 4. n. 30. quando agit de hac propositione, ingenuè fatetur, ſe nescire, in quo ſenſu eam au-
tores tradiderint, aut in quo ſenſu ſit dam-

nata: & certè diſſiculter intelligi poſteſt, in quo ſenſu ſit damnata. Raſſlerus quoque de resolutione fidei n. 282. & ſeq. non au-
det rem omnino decidere: ſed propter hunc iſum caſum in objectione allatum, putat, forſe poſſe dici, propositionis damnatae ſenſum eſſe, quod quis, ſtante eadem applica-
tione revelationis, poſſit prudenter repu-
diare actum fidei; nam ait, ſibi yideri, quod
repudiare affenſum, ſit eum non eli-
cere, quando quis poſteſt: talis autem rusticus ſu-
pervenientibus tot in oppofitum rationibus,
non videtur poſſe illum eli-
cere: ergo nee
repudiare.

Suarez de fide diſp. 4. ſec. 5. n. 8. ait
nullo modo admittendum, quod mutatio
talis unquam prudenter poſſit fieri circa af-
fenſum fidei vere talem; unde debet dici
(quod etiam Raſſlerus afferit n. 284. de re-
ſolut. fidei) quod Divina providentia per-
mittere non poſſit talem caſum, adeoque,
vel impedit, ne tali homini talia moriva
in contrarium occurrant, vel per ſpecia-
lem illustrationem, faltem ut quo, talem ho-
minem illuſtraret, ut prudenter de priori af-
fenſu dubitare non poſſit. Neque hoc dic-
tur ſine magno fundamento; nam (ut re-
cte Dominicus Viva in trutina Theolog. p.
2. in hanc propositiō n. 13. diſſert.)
ratio, & prudentia exigunt, ut rem ſemel
pro articulo fidei habitam, non ſtatiu-
deſramus, ſed prius veritatem debitis modis
indagemus: ſi autem hoc aliquis fecerit,
DEUS facienti, quod eſt in ſe, non deerit,
ſed eum juvabit ſua illustratione, vel alio
modo, ut veritatem inveniat, ut jam di-
ximus n. 506. Supererit, ut, quando egimus
de auctibus intellectus, qui præcedunt actum
fidei, agamus etiam de pia affectione, quæ
prærequiritur ex parte voluntatis.

ARTICULUS VII.

Quid ſit Pia Affectione, & an ſit ne-
cessaria.

526. Dico. Pia affectione (de qua hic
agit, ſeu quæ prærequiri-
tur ad actum fidei) eſt auctus
voluntatis ſupernaturalis, & liber, per quem
voluntas imperat intellectui, ut mysteriis
fidei assentiatur firmiſſime, propter revela-
tionem DEI, ſufficienter applicatam: & hec
eſt necessaria præviæ ad actum fidei, ita o-
mnes. Hujus autem pia affectionis obje-
ctum formale quod, eſt ipſa honestas crea-
tūs fidei, qui elicitur. Hic autem auctus
pia affectionis, cùm ſit auctus virtutis, ei
correspondet etiam aliqua virtus, ſeu ha-
bitus, eum eliciens: & haec vocari poſteſt
pia affectione habitualis: cùmque pro obje-
cto formali quod, habeat honestatem tan-
tum creatam auctus fidei, erit habitus mora-
lis, & non Theologicus, ex dictis. n. 5. ubi
actum de obiecto formali quod virtutis
Theologicæ. Et quidem talem habitum
dari probatur, tum ex eo, quod frequen-
ter

ter tales actus eliciantur: tum ex S. Thoma
2. 2. q. 4. art. 2. in corp. ubi ait: Oportet,
quod tam in voluntate sit aliquis habitus,
quam in intellectu, si debeat actus fidei esse
perfectus.

Prob. jam conclusio quoad secundam par-
tem(nam quoad primam partem non opus est
probatione; cum omnes per piam affectionem
talem actum intelligent) prob. autem
1. sic. Actus fidei ex se, & intrinsecè est
necessarius, utpote actus intellectus, seu
potentia necessaria: ergo debet per actum
liberum pia affectionis denominari, ac
reddi extrinsecè liber, & consequenter me-
ritorius; quia nullum datur meritum sine
libertate: ergo actus pia affectionis liberæ
debet admitti. Prob. concil. 2. S. pieius cri-
pturæ asserunt, fidem liberè elici, dum e.g. di-
cunt, aliquos obedire, non verò omnes Evan-
gelio: corde credi ad justitiam &c. dum repre-
hendunt incredulitatem: Tridentinum eti-
am siff. 6. c. 6. de preparantibus se ad justi-
ficationem ait: *Liberè moventur in DEUM, cre-
dentes vera esse &c.* S. Augustinus. tr.
26. in Joan. sub initium ait: *Intrare quis-
quam Ecclesiam potest nolens: accedere ad
altare potest nolens: accipere potest sacra-
mentum nolens: credere non potest, nisi vo-
lens: ergo, cum actus fidei non sit liber in
se, debet esse liber in pia affectione.*

Probatur conclusio 3. Mysteria fidei
sæpe sunt obscura, & licet sint evidenter
credibilia, non sunt evidenter vera; adeo-
que non necessitatur intellectus ad ea affir-
manda, sed debet ab imperio voluntatis
liberæ determinari, prout etiam philo-
phi dicunt de omnibus veritatibus non evi-
dentibus: ergo necessarius est actus, seu
imperium voluntatis, ut determinetur in-
tellectus ad ea mysteria affirmanda per actum
fidei: hic autem actus determinans, quia est
actus voluntatis, est affectio: quia tendit ad
pietatem, seu cultum DEI, per actum fidei,
est affectio pia: ergo.

527. Ob. 1. Potest contingere, ut my-
sterium proponatur absque ulla ratione in
oppositum: ergo tunc actus fidei non erit
liber, nec dabitur pia affectio. Confir. Ali-
is objectis, ratione actuum frequentatorum,
assentimur ex habitu, non reflectendo nos ad
motivum: ergo etiam possumus assentiri
objectis fidei, ratione actuum frequentato-
rum, absque pia affectione: ergo hæc non
est semper necessaria. Resp. om. ant. neg.
conf. Ex eo, quod nulla ratio appareat in
oppositum, non statim sequitur, necessita-
ri intellectum, ut observavimus jam n. 513.
Si autem ponatur intellectus necessitari ad
assensum, tunc hic actus non erit actus fidei
strictè dictus, seu talis, qualis commu-
niter intelligitur, scilicet liber, & meri-
torius, de quo loquuntur SS. Patres, & ad
quem requiritur captivatio intellectus, ut
diximus n. 468. agendo de evidentia in at-
testante: quidquid sit, an, in catu intellectus
necessitati, detur aliquis assensus ne-
cessario præstitus testimonio Divino, adeo.

que non meritorius, de quo non loqui-
mur.

Ad confirm. neg. conf. potest quidem
elici actus fidei virtualis, vel objectivæ, non
reflectendo ad motivum: non autem potest
elici actus fidei formalis, ut dictum n. 43.
Sed neque actus fidei objectivæ, seu virtua-
lis, potest elici absque pia affectione; nam
etiam iste debet esse liber (de libero enim,
& meritorio actu, hæc agimus, ut supra di-
ctum) liber autem esse non potest sine pia
affectione. Insuper, quandoeunque datur
attentio ad motivum fidei, seu revelatio-
nem obscurè propositam, eo ipso, exercitè
saltē, etiam datur aliqua attentio ad obscu-
ritatem, vel captivationem intellectus,
(ad quam necessaria est pia affectio) licet
hæc valde subtiliter, & tenuiter fiant, &
sæpius non reflexè advertantur: sicut, si
quis scribat, semper advertit ad regulas for-
mandi singulas literas, quamvis valde te-
nuiter. Casu quo autem revelatio esset evi-
denter proposita, tunc, ut daretur actus
fidei meritorius, deberet dari advertentia
saltē in actu exercito, ad alios casus pos-
sibiles, in quibus revelatio esset tantum
obscurè proposita: deberetque assensus im-
perari cum præparatione animi, ad eundem
etiam imperandum in circumstantiis obscuri-
tatis: quod imperium est utique pia affe-
ctio. videantur etiam dicta à n. 468.

528. Ob. 2. Non potest aliquis dis-
sentire illi, quod ei est evidenter credi-
ble: ergo non datur libertas contrarietatis,
saltē in ordine ad fidem. Resp. neg. ant.
Ut jam sæpe diximus, discriminem latum est,
inter evidenter credibilitatem, & eviden-
tem veritatem. Si mihi aliquid sit eviden-
ter credibile, non quidem possum dicere:
Non est evidenter credibile: sed tamen pos-
sum dicere: *Non est verum:* vel saltē: *For-
tè non est verum* (quod dubium jam est con-
trarium fidei) quia ex evidenti credibilita-
te non infertur evidens veritas, ut dictum
n. 482. Imprudenter quidem ista fuit: at-
tamen absolute fieri possunt: sicut impru-
denter fuit quævis peccata contra quæcun-
que alia præcepta. Et quis neget, homi-
nem pertinacem in suo errore, posse im-
prudenter credibilitati evidenti se opponere?

529. Ob. 3. Fides peccatoris non est
meritoria: ergo neque debet esse libera.
Resp. dist. ant. non est meritoria de con-
digno. conc. ant. non est meritoria de con-
gruo. neg. ant. & conf. imò Tridentinum
siff. 6. c. 6. de needum iustis loquitur, quan-
do ait: *Liberè moventur in DEUM, cre-
dentes vera esse &c.* Dicuntur tamen peccato-
res gratis justificari; quia justificantur
sine merito strictè dicto, sive sine merito
de condigno: sicut quis diceretur, equum
gratis accipere, pro quo dedisset teruncium.
Neque peccator, utpote inimicus DEI, &
DEO, secundum se, & simpliciter non pla-
cens, sed ei tantum placens secundum quid,
sive secundum opus supernaturale, debet ob-
meritum de congruo statim justificari; quia
in pri-

in primis merito de congruo non debet DEUS præmium reddere: dein peccatoris meritum non est meritum immediatum justificationis, sed tantum est meritum de congruo immediatum auxili, & mediatum justificationis.

530. Ob. 4. Fides est radix omnis meriti: ergo pia affectio præcedens non est meritoria, consequenter nec libera, nec supernaturalis. Confir. 1. Potest quis velle credere ex vana gloria: ergo voluntas credendi non est necessariò meritoria. Confir. 2. Fides potest etiam elici ex semiplena deliberatione: & talis actus non esset meritorius: ergo nec liber. Resp. dist. ant. fides est radix omnis meriti, hoc est, fides vel latè sumpta pro omni illustratione supernaturali, vel fides quidem strictè dicta, sed ut libera, & laudabilis. conc. ant. fides strictè dicta, etiam ut non libera. neg. ant. & cons. Si sumitur fides in sensu latiore, pro illustratione superna, precepsit etiam aliqua talis illustratio piam affectionem, & est radix hujus, adeoque omnis meriti, quæcunque in ista datur: si autem sumitur fides strictè dicta, & ut libera, constituitur ex pia affectione, & unā cum hac, in concreto sumpta, est meritoria: sive, complexum ex utraque est meritorium.

Ad 1. confirm. Resp. dist. ant. potest quis ex vana gloria velle credere remotè, & mediately, vel inefficaciter. om. ant. proximè, & efficaciter. neg. ant. & cons. quia, cùm pia affectio, requisita ad fidem, & sine qua DEUS non concurrit ad actum fidei, quæque immediatè eum actum imperat, supernaturalis sit, non potest elici ex motivo in honesto: quidquid sit, an (ut volunt Lugo, & Ripalda) absolute possit ipsa pia affectio imperari ab alio actu prævio, ex in honesto motivo vana gloria: sicut multi admittunt, ex tali motivo in honesto etiam imperari posse usum sacramenti penitentia, consequenter etiam actus supernaturales ad eum requisitos. Ad 2. confir. Vel sufficit ad meritum semiplena deliberatio, vel non: si sufficit. neg. 2. p. ant. si non sufficit. neg. cons. nam tunc talis actus fidei non erit meritorius; nec in hoc potest esse tunc aliquid absurdum: liber tamen erit, libertate semiplena, quam libertatem debet ipsi præcedenti pia affectioni, in se ipsa tantum semiplenè liberæ.

DISPUTATIO IV.

De Objecto Materiali Fidei.

531. **O**bjectum materiale fidei jam diximus esse, quod creditur propter aliud, scilicet propter revelationem DEI; unde debet esse revelatum, nec sufficit esse revelabile; nam, quod nondum est revelatum, est tantum objectum materiale fidei remotum, seu omnino remotissimum, ut quidam Recentior ait: hoc est, tunc est, sive erit credibile, quando erit re-

velatum, & revelatio sufficienter applicata. Hinc idem ait, objectum etiam revelatum, sed nondum sufficienter ut tale applicatum, esse tantum objectum materiale fidei remotum; quia nec istud est proximè credibile, quod utique verum est. Quare nostræ conclusiones, si accipiendæ sint de objecto proximo fidei, debent intelligi ex suppositione, quod revelatio sit sufficienter applicata.

Verum quidem est, quod aliquid nondum revelatum, vel cuius revelatio nondum est sufficienter applicata, possim proximè affirmare per discursum, vel alium actum: non tamen id proximè possum credere per fidem: quam parum scilicet possum credere homini, cuius vocem nondum intellexi, vel nondum loquenti, aut promittenti, sed tantum potenti dicere, vel promittere. Quare tamen hic solet. 1. An objectum, tantum implicitè, vel mediately revelatum, sit etiam objectum fidei. 2. An objectum tantum virtualiter revelatum, seu per discursum tantum ex alio revelato illatum, possit esse objectum fidei: qua occasione queritur quoque, an fides sit discursiva: dein ulterius indagatur, quænam necessariò sint credenda explicitè, quænam tantum implicitè. Itaque sit

QUÆSTIO I.

De Objecto Materiali Fidei in Genere.

ARTICULUS I.

An, & quæ, implicitè revelata, sint objectum materiale fidei.

532. **I**mplicitè revelatum (quod etiam est objectum materiale fidei, ut facilè parebit ex modicendis) dicitur illud, quod non est in se formaliter, clarè, & apertè revelatum: sed continetur, seu involvitur in aliquo, formaliter, clarè, & apertè revelato. Talia sunt, partes objecti formaliter revelati, tam protestativæ, quam actuales, seu essentialia constitutiva, sive sint partes physica, sive metaphysica: item talia sunt termini inferiores, contenti in superiore revelato: vel etiam veritates particulares, contentæ in universalis. e.g. respectu hominis, constitutiva physica, seu partes physica, sunt anima, corpus, & unio: constitutiva metaphysica, seu partes metaphysica, sunt animal, & rationale: respectu animalis partes protestativæ sunt homo, & leo &c. qui etiam sunt termini inferiores respectu ejusdem animalis, tanquam termini superioris.

Pariter respectu propositionis, seu veritatis universalis: *Omnis homo est redemptus à Christo*: propositiones, seu veritates particulares sunt: *Petrus est redemptus à Christo*: *Andreas est redemptus à Christo* &c. Alii